

AVİM

Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

TÜRK KONSEYİ (KENEŞİ) VE BÖLGEDEKİ GELİŞMELER IŞIĞINDA AVRASYA'DA İŞBİRLİĞİ

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

24 Şubat 2015, Ankara

Türkmeneli İşbirliği ve Kùltür Vakfı
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

TÜRK KONSEYİ (KENEŞİ) VE BÖLGEDEKİ GELİŞMELER IŞIĞINDA AVRASYA'DA İŞBİRLİĞİ

24 Şubat 2015, Ankara

AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ (AVİM) KONFERANS KİTAPLARI No: 14

EDİTÖR

Pelin Musabay Baki, *Türk Konseyi Proje Direktörü*

TERCÜME

Yrd. Doç. Dr. Güliz Dinç, *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*
Ali Murat Taşkent, *AVİM Uzmanı*
Mehmet Oğuzhan Tulun, *AVİM Uzmanı*
Ozan Akın, *SAM nezdinde Ataşe*

FOTOĞRAFLAR

Hazel Çağan, *AVİM Uzmanı*

TOPLANTININ HAZIRLANMASINDA EMEĞİ GEÇENLER

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı
Ümit Alpaslan Kılıç, *SAM nezdinde Daire Başkan Vekili*
Rana Gökmen, *OrtaAsya ve Kafkasya Genel Müdür Yardımcılığı nezdinde Şube Müdürü*
Ozan Akın, *SAM nezdinde Ataşe*

Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)

Ali Murat Taşkent, *Uzman*
Hazel Çağan, *Uzman*
Mehmet Oğuzhan Tulun, *Uzman*
Özge Öğütçü, *Uzman*
Hülya Önalp, *Başkan Asistanı*
Ali Kenan Erbulan, *İdari İşler Sorumlusu*

Türk Konseyi

Pelin Musabay Baki, *Proje Direktörü*
Burcu Korkmaz, *Araştırma Uzmanı*
Zamin Aliyev, *Proje Direktörü*
Assan Mazhitov, *Proje Direktörü*
Zhyldyz Uzakova, *Proje Direktörü*
Yedil Myrzakhanov, *Proje Direktörü*
Emre Yurdakul, *Protokol Müdürü*

TASARIM

Ruhi Alagöz

BASIM TARİHİ

Nisan 2015

BASKI

Özyurt Matbaacılık
Büyük San. 1. Cad. Süzgün Sok. No: 7 İskitler / ANKARA
Tel: 0 312 384 15 36 - Faks: 0 312 384 15 37

Copyright © Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)

AVİM HAKKINDA

Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Ankara merkezli bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir düşünce kuruluşudur. AVİM'in amacı araştırmacı, akademisyen, gazeteci, siyasi karar verici ve diğer ilgili kesimlere, Türkiye için stratejik önemi olan AB, Balkanlar, Geniş Karadeniz Bölgesi, Kafkaslar ve Orta Asya'daki güncel siyasi gelişmeler hakkında geniş ve derinlikli perspektifler sunmaktır. Bu sayede, değişen küresel jeopolitik bağlamda Türkiye'nin karşı karşıya olduğu sorunlar ve fırsatları anlamaya katkı sunmayı hedeflemektedir. Türkiye'nin jeopolitik pozisyonu, Avrasya bölgesiyle beraber, bu bölgenin iki kilit noktası olan Kafkasya ve Balkanlar'a büyük dikkat gösterilmesini gerektirmektedir. AVİM bu nedenle, çalışmalarında Kafkasya ve Balkanlar'a özel bir önem vermekte, bu çerçevede Türk-Ermeni ilişkilerine bilhassa ilgi göstermektedir.

Avrasya Bölgesi üzerine çalışan farklı görüş ve bakış açılarına sahip uzman ve akademisyenler arasında entelektüel fikir alışverişini sağlayan bir iletişim ve işbirliği ağı inşa etmek AVİM'in başlıca hedeflerindedir.

Bu çerçevede AVİM, akademik araştırmalar yürütmekte ve ulusal ve uluslararası resmi ve sivil toplum kuruluşları, bağımsız araştırma enstitüleri ve üniversitelerle iş birliği yapmaktadır. Merkezimiz, orijinal araştırmalara dayanan kitap ve raporlar, konferans bildirileri ve politika notlarını basılı ve elektronik formatta yayınlamakta, ayrıca çalışma alanıyla ilgili haber ve yorumları internet sitesinde ve elektronik posta aracılığıyla günlük bülten olarak paylaşmaktadır. Bunlara ek olarak, aşağıdaki şu üç akademik dergiyi çıkarmaktadır.

- Ermeni Araştırmaları (Türkçe, 2001'den beri)
- Review of Armenian Studies (İngilizce, 2002'den beri)
- Uluslar arası Suçlar ve Tarih (Türkçe ve İngilizce, 2005'ten beri)

AVİM, Onursal Başkanı Emekli Büyükelçi Ömer Engin LÜTEM, Başkanı Emekli Büyükelçi Alev KILIÇ, uzman ekibi ve idari personeli ile 2009 yılından bu yana yukarıda bahsedilen çerçevede faaliyetlerine devam etmektedir.

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TURKEY
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • Fax: +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

www.avim.org.tr

TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER İŞBİRLİĞİ KONSEYİ SEKRETERYASI (TÜRK KONSEYİ SEKRETERYASI)

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi/Keneşi), 2009 yılında Nahcivan'da gerçekleştirilen Türkçe Konuşan Devletler Devlet Başkanları Zirvesi'nde imzalanan Nahcivan Anlaşması ile Türk dili konuşan devletler arasında kapsamlı işbirliğini teşvik etmek amacı ile kurulmuştur. Konsey'in kurucu ve mevcut üyelerini Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye oluşturmaktadır.

Türk Konseyi, Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaçları ve ilkelerine uyumlu bir şekilde hükümetler arası kurulmuş bir uluslararası bir örgüttür. Bu çerçevede, Konsey, egemen eşitlik, toprak bütünlüğüne saygı ve devletlerin uluslararası olarak tanınmış sınırların dokunulmazlığı ile uluslararası barışın, güvenliğin korunması ve iyi komşuluk ilişkilerinin tesisi dahil olmak üzere uluslararası hukuk normları temelinde hareket etmektedir. Türk Konseyi aynı zamanda üyelerinin arasında barış ve istikrarın güçlendirilmesini, geniş kapsamlı işbirliğinin teşvikini ve ortak kalkınma potansiyelinin ortaya çıkartılmasını kendisine amaç olarak belirlemiş bir örgüttür.

Örgüt, Türk dili konuşan ülkeleri biraraya getirmekle birlikte işbirliği açısından kapsayıcı bir yaklaşıma sahiptir. Dolayısıyla Konsey, Türk dili konuşan devletler arasında daha derin ilişkilerin ve dayanışmanın teşviki yoluyla Avrasya kıtasında ve özellikle de Orta Asya ve Kafkaslar'da yeni bir bölgesel işbirliği mekanizması olarak uluslararası işbirliğini ilerletmeyi amaçlamaktadır.

Ortak geçmiş, ortak dil, ortak kimlik ve ortak kültürden oluşan dört ana temel üzerine inşa edilmiş olsa da, Türk Konseyi kendisini sözkonusu ortak noktalar ile sınırlandırmamaktadır. Aksine Konsey, ekonomi, bilim, eğitim, ulaşım, gümrük, turizm ve diğer çeşitli alanlarda Üye Ülkeleri arasında halihazırda bulunan ikili işbirliğini bölgenin yararına olacak şekilde çok taraflı işbirliğine dönüştürmek için çaba sarf etmektedir. Aynı zamanda Türk Konseyi, gönüllük esası temelinde kendisine komşu olan devletlerle, özellikle ulaştırma, gümrük, turizm gibi alanlar başta olmak üzere, bölgesinde barışın ve istikrarın korunması amacıyla işbirliği yapmaktadır.

Türk Konseyi'nin faaliyetleri kendisi ile ilgili ve kendisine bağlı olan Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenterler Asamblesi (TURKPA), Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY), Türk Akademisi, Türk Kültür ve Miras Vakfı ve Türk İş Konseyi gibi örgütler tarafından da desteklenmektedir.

Bölgesel ve uluslararası işbirliğine önem atfeden Türk Konseyi, Ekonomik İşbirliği Örgütü gözlemci üyesi olmakla birlikte, AGİT, AB, Dünya Gümrük Örgütü ve BM'nin ilgili kuruluşları da dahil olmak üzere çok sayıda uluslararası örgüt ve küresel girişimle işbirliği içerisinde.

Balmumcu Mah. Bestekar Şevki Bey Sok. No.14

Balmumcu 34349 Beşiktaş / İstanbul

Tel: +90 212 283 16 44 (pbx) Faks: +90 212 283 16 86

E-Posta: info@turkkon.org

 @TurkicCouncil

www.turkkon.org

SAM HAKKINDA

Dışışleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) 1995'de kanunla kurulmuş olup ve Mayıs 1995'ten beri aktif olarak faaliyet gösteren bir düşünce kuruluğu ve araştırma Merkezidir. Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), Türk dış politikasında karar alma mekanizmalarında görev yapanlara ilgili konularda bilimsel ve entelektüel danışmanlık ve geleceğe yönelik bir perspektif sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Stratejik Araştırma Merkezi (SAM), Türkiye'den ve dünyadan akademisyenler ile yurt dışındaki muadil kuruluşlar ve hükümetlere bağlı kurumlarla araştırmalar yapmakta ve organizasyonlar düzenlemektedir. Bir yandan bölgesel düşünce kuruluşları ağı kurarken aynı zamanda Dışışleri Bakanlığı birimlerine ve diğer devlet kurumlarına gerek duyulduğa danışmanlık hizmeti sağlamaktadır.

Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), 45 ülkenin içinde yer alan, farklı düşünce kuruluşlarından resmi kurumlara kadar yaklaşık 50 kuruluş ile Mutabakat Muhtırası (MoU) imzalamıştır. Her yıl bu düşünce kuruluşları ile karşılıklı ziyaretler düzenlenerek çalıştaylar ve yuvarlak masa toplantıları tertip edilmektedir.

SAM, Türkiye dış politikası hakkında bilgi ve deneyim kazanmak isteyen üniversite mezunları yanı sıra üniversite öğrencilerine tam ve yarı zamanlı staj imkanı sunmaktadır. 2014 yılında 120'den fazla öğrenci staj programlarına katılmıştır.

SAM, dış politikaya ilgi duyan genç öğrenciler için yaz ve kış okul programları düzenleyerek onlara mesleki eğitim imkanı sunmaktadır. Birçok aday arasından sınırlı sayıda seçilen öğrencilere kıdemli diplomat, üst düzey bürokrat ve akademisyenler tarafından uluslararası ilişkiler ile ilgili çeşitli konularda dersler verilir. Öğrenciler programlarda Dışışleri Bakanlığı yapısı ve faaliyetleri hakkında da bilgilendirilmektedir.

Bununla birlikte Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), giderek genişleyen bir yayın ağına da sahiptir. Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin (SAM) üç ayda bir yayımlanan geleneksel yayını olan, yurt içinden ve dışından akademisyenlerin makalelerine yer veren 'Perceptions'ın yanı sıra, 'Vision Papers' ve 'SAM Papers' adlı iki yayını da bulunmaktadır. Bunlardan 'Vision Papers' Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun yazılarına, 'SAM Papers' ise güncel konularda akademisyenlerin görüşlerine yer vermektedir.

Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), özellikle dış politika alanında var olan bilgi hazinesine yapmak istediği katkılar ve yapıcı tartışmalarla, Türkiye'nin insan ve bilgi sermayesini güçlendirme kararlılığıyla önde gelen bir düşünce kuruluğu ve araştırma merkezi olmaya devam edecektir.

T.C. Dışışleri Bakanlığı

Stratejik Araştırmalar Merkezi

Dr. Sadık Ahmet Cad. No: 8 Balgat / Ankara 06100

Tel: (0312) 292 2587 • Faks: (312) 292 27 15

 @sam_mfa

www.sam.gov.tr

TÜRK KONSEYİ (KENEŞİ) VE BÖLGEDEKİ GELİŞMELER İŞİĞİNDA AVRASYA'DA İŞBİRLİĞİ*

Türk Konseyi Genel Sekreteri Büyükelçi Ramil HASANOV

Değerli dostlar, hepimizi, Türk Konseyi olarak Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) ve Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) ile ortaklaşa düzenlemekte olduğumuz bu toplantıda selamlamaktan memnuniyet duymaktayız.

Bugünkü toplantımız Türk Konseyi olarak ilk defa düşünce kuruluşlarıyla ortaklaşa hazırladığımız bir projedir. Bildiğiniz gibi, Türk Konseyi 2009 yılında Nahçıvan'da Devlet Başkanlarımızın ortak kararıyla kurulmuştur. Türk Konseyi, Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Başkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in değerli girişimi ve onunla beraber bu fikre destek veren Türkiye'nin, Azerbaycan'ın ve Kırgızistan'ın devlet büyüklerinin ortak rızası ile hayata geçirilmiştir. Bu vesileyle, sizlerin huzurunda geçtiğimiz 5 sene zarfında bize sağladıkları destek için bir kez daha devlet büyüklerimize şükranlarımı iletmeyi bir borç bilirim.

Dış politika yapım sürecinde önemli bir yere sahip olan düşünce kuruluşları ve stratejik

* Mevcut metin, Türk Konseyi tarafından T.C Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi ve AVİM ile işbirliği içerisinde 24 Şubat 2015 tarihinde Ankara'da düşünce kuruluşlarına yönelik düzenlenen ilk toplantının raporudur.

araştırma merkezleriyle işbirliğine Türk Konseyi olarak önem atfetmekteyiz. Analiz ve geleceğe yönelik projelerle ilgili fikir mübadelesi yürütmek, düşünceleri bir araya toplamak ve bu konuda yerinde öneriler sunabilmek zahmetli bir iştir. Zira değerli bilim adamlarımız, şu anda görevde olan ve emekli büyükelçilerimiz, akademisyenlerimiz, araştırmacılarımız bu doğrultuda büyük emek sarf etmektedirler. Bu bağlamda ortak çalışmalarımızda ve kendi alanlardaki çalışmalarda emeği geçen herkese de teşekkür etmek istiyorum.

Aynı zamanda, Üye Devletlerimiz olan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile diğer kardeş devletlerimiz tarafından Türk Konseyi'ne sağlanmakta olan destek için müteşekkir olduğumuzu belirtirim.

Bildiğiniz gibi 26 Şubat Azerbaycan için çok önemli bir gündür. Hocalı katliamının yıldönümüdür. Bu vesileyle, sizlerin huzurunda vatan için, toprak için, canlarını feda etmiş tüm şehitlerimize; toprağı için, vatani için şehit düşmüş olan Türk Dünyasının tüm şehitlerine Allah'tan rahmet dilemek istiyorum.

Esasen, bilim insanlarının, akademisyenlerin ve diplomatların yürütmekte olduğu çalışmalar aynı amaca hizmet etmektedir. Amacımız, insanlarımızın yaşamlarını daha huzurlu ve refah içinde sürdürmelerini sağlamaktır. Bu yönde attığımız her adım, dünyada barış ve huzur için güzel neticeler sunacaktır.

Bugünkü toplantımıza, Üye Ülkelerimizin temsilcileri dışında Türk Konseyi olarak yakın ilişkiler kurmayı hedeflediğimiz Macaristan'ın Ankara Büyükelçisini de davet etmiştik. Fırsattan yararlanarak buraya katıldıkları için Macaristan'ın Ankara Büyükelçiliği Maslahatgüzarı Sayın Viktor Matis'e toplantımıza iştiraki için teşekkür etmek istiyorum.

Aynı zamanda çok değerli iki Büyükelçimiz bugün aramızdadır. Onlara da bizzat ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum. Kazakistan Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçisi Sayın Canseyit Tüymebayev ve Kırgız Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçisi Sayın İbragim Yunusov çalışmalarımıza desteklerini hiçbir zaman esirgemiyorlar. Bugünkü toplantımıza iştirak ettikleri için de ayrıca kendilerine teşekkür ediyorum. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçiliği'nden bugün aramızda bulunan Müsteşar kardeşimize ve onun aracılığıyla Azerbaycan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'na çalışmalarımıza katkıları için şükranlarımı sunarım. Elbette, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu başta olmak üzere toplantımıza iştirak edip onurlandıran Dışişleri Bakanlığımızın kıymetli Müsteşar Yardımcısı Sayın Ali Kemal Aydın'a teşekkürlerimi sunmak isterim. SAM Başkanı Prof. Dr. Ali Resul Usul ve AVİM Başkanı Büyükelçi Alev Kılıç'a toplantımız kapsamında sergiledikleri işbirliği için ayrıca teşekkür ederim.

Bugünkü etkinliğimizin konusu itibarıyla tecrübeleriyle bizlere ışık tutacak, Türk Konseyi'nin Kurucu Genel Sekreteri Emekli Büyükelçi, değerli büyüğümüz, Halil Bey'i de toplantımıza davet ettik. Sayın Halil Akıncı fikir aşamasından itibaren Türk Konseyi'nin kuruluş sürecinin içerisindeydi. Geçtiğimiz 4 sene zarfında, Konseyin Genel Sekreterliğini üstlenerek çok önemli projelere imza atılmasına bizzat öncülük etti. Huzurunuzda, Türk Dünyasına değerli katkıları için kendisine de şükranlarımı iletirim. Nitekim, toplantının resmi açılışının ardından, Halil Bey,

Konsej'in kurulduğu temeller ve faaliyetleri hususunda geniş kapsamlı bir anlatımı sizlere sunacaktır.

Aynı zamanda bugün TÜRKSOY Genel Sekreteri Büyükelçi Düsen Kaseinov ve Azerbaycan Ülke Temsilcisi Elçin Gaffarlı da aramızdalar. Azerbaycan Cumhuriyeti himayesindeki Strateji Araştırmalar Merkezi'nin dinamik Başkanı Farhad Mammadov da toplantımıza katılıyor. Ona da iştiraki için teşekkür etmek istiyorum ve temennim bundan sonraki çalışmalarımızda Kazakistan'ın ve Kırgızistan'daki kardeşlerimizi de müteakip toplantılarımızda görebilmektir. Bununla ilgili Sayın Büyükelçilerimizden destek bekliyorum. İnşallah onların desteğiyle gelecekte Türk Konseyi'nin çatısı altında birçok sonuç odaklı toplantıya imza atacağız.

Malumunuz olduğu üzere, Türk Konseyi 5 senedir faaliyet göstermektedir. Bu 5 seneyi, 5 dakikaya sığdırdık, bir tanıtım filmi hazırladık. Tanıtım filmimiz üç dildedir. Şimdi izninizle tanıtım filmine geçip, onu size takdim etmek istiyorum. Bugünün bu açıdan bizim için ayrı bir önemi bulunmaktadır. Zira filmimizi ilk defa kamuoyuyla paylaşıyoruz. Film gösteriminden sonra toplantının hitaplar kısmına geçeceğiz. Bu vesileyle, tanıtım filminin hazırlanmasında büyük emeği bulunan Doç.Dr. Kürşat Zorlu'ya ve ekibine teşekkürlerimi iletmekten memnuniyet duyuyorum.

İzninizle ben konuşmamı burada tamamlayayım ve tanıtım filmini değerli basın mensupları ile birlikte izleyelim.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Ali Kemal AYDIN

Sayın Genel Sekreter, Sayın Büyükelçiler, Değerli Konuklar, Kıymetli Basın Mensupları,

Başta Türk Konseyi Sekreteryası olmak üzere bu toplantının düzenlenmesinde emeği geçen herkese teşekkür ediyor; toplantının başarılı geçmesini ve verimli bir görüş alışverişine vesile olmasını diliyorum.

Bu toplantının, ülkemizin seçkin akademisyen ve düşünce kuruluşu temsilcilerine yönelik olarak düzenlenmiş olmasını da son derece yerinde ve anlamlı bulduğumuzu belirtmek istiyorum. Bugün burada cereyan etmesini beklediğimiz tartışmalar ve beyin fırtınasından, Sekreteryanın çalışmalarına ilham olacak yeni fikirlerin ve önerilerin ortaya çıkacağına inanıyorum.

Değerli Konuklar, İngiliz coğrafyacı ve jeostratejist Mackinder'in geçtiğimiz yüzyılın başında dünya adası olarak tanımladığı Avrasya coğrafyası bugün dünya nüfusunun % 60'ına tekabül eden 55 milyon km²'lik bir alanda yaklaşık 4,3 milyar kişiyi barındırmaktadır. Avrasya'nın Avrupa bölümünün 550 milyonluk bir nüfusa ve 10 milyon km²'lik bir alana sahip olduğu gözönünde bulundurulduğunda, nüfus ve coğrafi bakımdan Asya'nın ağırlığı öne çıkmaktadır.

Bu büyük coğrafya ve kalabalık nüfusun yanı sıra, bölgede yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmeler de Asya'nın ağırlığını gözler önüne sermektedir. Türk dünyasının da geniş Avrasya coğrafyası içerisinde vazgeçilmez bir önemi bulunmaktadır. Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, Kazakistan ve Özbekistan'ın ekonomik ve demografik potansiyeli toplamda, 140 milyonluk nüfusla dünyada 9. sırada, 4,8 milyon kilometre karelik yüzölçümüyle 7. sırada, 1,5 trilyon dolarlık GSMH ile 13. sıradadır.

Asya'nın kalbinde yer alan Orta Asya, Türk kimliğinin beşiği, doğduğu ve yeşerdiği yerdir. Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra ülkemizin bölge ülkeleriyle ilişkilerinin yeniden tesisi, Türk dış politikasında yeni ve değerli bir boyut olarak öne çıkmıştır. Esasen Türkiye ile Azerbaycan ve Orta Asya ülkeleri arasındaki ilişkilerin temelini, paylaştığımız özel bağlar oluşturmaktadır. Bu itibarla SSCB'nin dağılmasından sonraki ilk 10 yıl içerisinde, Türkiye'nin Türki Cumhuriyetlerle ilişkilerinin dinamiğini öncelikle bu tarihi ortaklık ve paylaşılan kültürel değerler oluşturmuştur.

Türkiye'nin bölge yaklaşımı da, özgürlüklerine kavuşan bu ülkelerin bağımsızlıklarının pekiştirilmesi, siyasi ve ekonomik istikrara kavuşmaları, kendi aralarında ve komşularıyla işbirliği içerisinde ve demokratik değerleri benimsemiş devletler olarak varlıklarını sürdürmelerini desteklemek gibi çağdaş ve evrensel değerler etrafında şekillenmiştir.

Bölge ülkeleri, bağımsızlıklarından bu yana geçen yirmi yılı aşkın sürede siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel alanlarda önemli ilerlemeler sağlamışlardır. 90'lı yılların zorlu şartlarına rağmen bağımsızlıklarını ve egemenliklerini korumayı başaran bu ülkeler bakımından bugün gelinen nokta önemlidir.

1990'lı yıllarda bir kısım stratejistler ve siyaset bilimciler, bu ülkelerin uzun süre bağımsız kalabilecekleri konusunda şüphe içerisindeydiler. Kardeş ülkelerin, ekonomik ve sosyal çöküntüyle beraber "başarısız devlet/failed state" statüsünün örneklerini teşkil edeceklerini ve kısa süre içinde dağılıp gideceklerini öne sürenler vardı.

Gerçekten de 1990'lı yıllar birçok bakımdan Türk Cumhuriyetleri için kolay geçmedi. Türk halklarının medar-ı iftihar, dünyaca ünlü büyük yazarımız Cengiz Aytmatov'un ifadesiyle "asra bedel günler" yaşandı. Ancak, Türk halklarının, tarihin nesnesi olmasını bekleyenlerin yanılgıları da büyük oldu. Kardeş Cumhuriyetlerin hepsi, devlet hayatı bakımından çok kısa sayılabilecek bir sürede kendi ayakları üzerinde durmayı başardı. Türk dünyasının Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonraki süreçte bağımsızlık döneminin bu ilk büyük meydan okuması karşısında başarılı bir sınav verdiğine şahit olduk.

Türkiye ile kardeş Cumhuriyetler arasındaki ilişkiler ve işbirliği aradan geçen yirmi yılı aşkın sürede her alanda gelişmiş, çeşitlenmiş ve nihayet Konsey çatısı altında da kurumsallaşmaya başlamıştır. Türk Konseyi'nin kapsayıcı, kucaklayıcı bir anlayışla hayata geçirilen, kimseyi dışlamayan ve kimseye karşı olmayan faaliyetlerinin bölgemizde işbirliğine, istikrara ve refaha hizmet ettiğini memnuniyetle müşahade ediyoruz.

Türk Keneşi'ni üye ülkeler arasında sadece basit bir bölgesel örgütlenme girişimi olarak

görmek eksik ve dar bir değerlendirme olacaktır. Türk Keneşi, çalışmaların bölgesel sahiplenme çerçevesinde işbirliğinin geliştirilmesi, karşılıklı ekonomik bağımlılık ve işbirliğinin artırılması ve sosyo-kültürel etkileşimin güçlendirilmesine yönelik sürdüren çok yönlü ve kapsamlı bir yapılanmadır.

Kurucu anlaşmasında da Konseyin öncelikli hedefleri; Türk dünyasında karşılıklı güven ortamının pekiştirilmesi, siyasi dayanışmanın güçlendirilmesi, ekonomik ve teknik işbirliği imkanlarına ivme kazandırılması, beşeri ilişkilerin sağlıklı yapılara kavuşturulması ve Türk dünyasının tarihi ve kültürel birikimlerinin en geniş şekilde kayıt altına alınmasını sağlamak olarak belirlenmiştir.

Kuruluşundan bugüne, ekonomiden kültüre, ulaştırmadan eğitime geniş bir yelpazede başlatılan ve yürütülen işbirliği projeleri Konseye olan inancımızı her geçen gün pekiştirmiştir. İlgili kurumlarımız arasındaki temasların arttığını, yapılan toplantıların somut sonuçlara yönelik hedefler ortaya koyduğunu memnuniyetle takip ediyoruz. Gündemimizde bulunan projelerin hayata geçirilmesiyle üye ülkeler arasındaki ticaret genişleyecek, ulaştırma hizmetleri gelişecek, kültür, eğitim, bilim ve spor alanındaki ilişkilerimiz güçlenecektir. Bunu başarabildiğimiz ölçüde, Türk Konseyi'nin cazibesi ve çekim gücü de artacaktır.

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenterler Asamblesi TÜRKPA, Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı TÜRKSOY, Astana'da bulunan Türk Akademisi ve Bakü'de faaliyete geçecek Türk Kültür ve Mirası Vakfı'nın da Türk Konseyi çatısı altında birbirini tamamlayan yapılar olduklarını görüyoruz. Bu kuruluşların başarıları Konsey'in başarısı olacaktır.

Türk Konseyi'nin uluslararası alandaki çalışmaları ve başarıları da önemlidir. Bu itibarla bölgesel ve uluslararası örgütler ile işbirliğinin geliştirilmesine öncelik vermekteyiz. Türk Konseyi'nin Ekonomik İşbirliği Teşkilatı nezdindeki gözlemci statüsü, 15 Ekim 2012 tarihinde Bakü'de EİT 20. Bakanlar Konseyi toplantısında onaylanmıştır. Türk Konseyi, EİT gözlemci üyesi olarak 26 Kasım 2013 tarihinde Tahran'da düzenlenen EİT 21. Bakanlar Konseyi Toplantısı'nda temsil edilmiştir.

Türk Konseyi'nin, 2011 yılında ülkemizin girişimiyle başlatılan "Afganistan İçin İstanbul Süreci"nin 31 Ekim 2014 tarihinde Pekin'de düzenlenen Dördüncü Bakanlar Konferansı'na davet edilmiş olması da, bir örgüt olarak rüştünü ispat etme yolunda attığı önemli adımların bir başka delilidir. Keneşimizin Birleşmiş Milletler nezdinde gözlemcilik statüsü kazanması ise kısa vadede en öncelikli uluslararası hedefimizdir.

Değerli konuklar, bölge ülkelerinin başarı hikayelerine rağmen, geçiş sürecinin halen devam ettiği ve istikrarın kırılganlığını koruduğu da bir vakiydir. Halihazırda birçok sıcak ve donmuş ihtilafa evsahipliği yapan Asya'da, istikrarsızlığı körükleyebilecek birçok etken bulunmaktadır. Özellikle ülkeler arasında mevcut sınır sorunları, su ve enerji konusunda giderek keskinleşen rekabet, aşırıcılık yanlılarının artan etkileri, güçlenen milliyetçi akımlar, tarihi husumetler ve büyük gelir farklılıkları muhtemel ihtilafları tetikleyecek unsurlar olarak dikkat çekmektedir.

Keza, Afganistan'daki durum ve bu ülkenin geleceği bölgeyi doğrudan etkileyecektir.

Suriye'de yaşananlar ve bölgeye giden Orta Asyalı Yabancı Terörist Savaşçılarla birlikte, coğrafi uzaklığa rağmen, Ortadoğuda yaşanan gelişmeler de bölgeyi doğrudan etkiler hale gelmiştir. Tüm bu tehdit ve meydan okumalar karşısında yetersiz bölgesel işbirliği önemli bir zafiyet olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sınamaları fırsata çevirmek Türk Cumhuriyetlerinin hem kendi aralarında hem de bölge ülkeleriyle geliştirecekleri dayanışma ve işbirliğine bağlıdır.

Tarihe baktığımızda, Orta Asya merkezli devletlerin güçlü ve etkili olduğu zamanların, İpek Yolu'nun dünya ticaretinin ana güzergahını oluşturduğu dönemler olduğunu görüyoruz. Küresel ekonomiyle bütünleşme süreçlerinden ve dünya ticaret yollarının dışında kalan ve jeo-ekonomik mevcudiyetini kaybeden bölge ve devletler, siyaset ve medeniyet sahasında da ağırlıklarını kaybetmektedir. Bu itibarla, İpek Yolu, Orta Asya'daki siyasi etkinliğin, ekonomik bütünleşmenin ve medeni hayatın can damarı olarak görülmelidir.

İşte bu nedenle tarihi İpek Yolu'nu; bu sefer yaygın demiryolu ağlarıyla, karayolu ulaşım hatlarıyla, enerji koridorlarıyla, doğalgaz boru hatlarıyla yeniden inşa etmenin çabası içinde olmalıyız. Türkiye olarak Orta Koridor projemizle, Orta Asya'yı yeniden küresel ekonominin merkez bölgelerinden biri haline getirmeyi amaçlıyoruz. Kara ulaşımının serbestleştirilmesinin, kota uygulamalarının kaldırılmasının, Hazar Denizi üzerindeki liman kapasitelerinin geliştirilmesinin ilgili ülkelerin ekonomilerine ilave bir ivme kazandıracığı açıktır.

Bölgenin enerji kapasitesinin dünya piyasalarına açılması işbirliğinin bir diğer önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Bu çerçevede, Doğu- Batı enerji koridorunun iki temel bileşenini teşkil eden ve başarıyla hayata geçirilen Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) ve Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE) boru hatlarına Trans-Anadolu Boru Hattı Projesi'ni de (TANAP) ekledik. Azerbaycan doğalgazının ülkemiz üzerinden Avrupa piyasalarına taşınmasına olanak sağlayacak bu projeye yönelik çalışmaların en kısa sürede tamamlanması hedeflenmektedir.

Önümüzdeki dönemde, bağlarımızın güçlenerek gelişmesi ve bu minvalde Türk dünyasının uluslararası politikada ortaya çıkan gelişmelerin nesnesi değil öznesi olması en büyük temennimizdir. Bu süreçte en büyük avantajımız Türk Keneşi çatısı altında sergileyeceğimiz işbirliği ve dayanışma olacaktır. Tabiiyle, Türkmenistan ve Özbekistan'ın da aramıza katılmaları en büyük arzumuzdur.

Türkmenistan Devlet Başkanı Sayın Berdimuhamedov'un geçtiğimiz Haziran ayında ülkemizde gerçekleştirilen Zirve'ye katılması bu bakımdan önemli bir adım olmuştur. Türkmenistan'ın çeşitli seviyelerdeki toplantılarına katılım sağlamasından ve ilişkilerimizin, ikili işbirliğimizin yanı sıra, Koneş çatısı altında da gelişiyor olmasından memnuniyet duyuyoruz. Özbekistan'la da gelişen ilişkilerimizin Koneş çerçevesindeki ilişkilerimize müspet yansımaları olacağını umuyoruz.

Değerli Arkadaşlar, Orta Asya'nın son iki yüzyıldır örselenen ve nihayetinde de önemsizleştirilerek tasfiye edilmek istenen dilini, inancını ve kültürünü yeniden ihya etmemiz şarttır. Orta Asya son iki yüzyıldır kültürünü korumak için büyük bir mücadeleye vermiş ve sonunda bu mücadeleden galip çıkmıştır. Bugün Orta Asya ve Türk dünyasında yeni bir kültürel bütünleşme alanının doğduğunu görüyoruz. Ortak bir dil, ortak kavramlar, ortak şehir kültürleri

yükseliyor. Bunlar yeni bir kültürel uyanışın ilk işaretleridir. Astana'nın kuruluşu, Almatı, Aşkabat ve Taşkent'in ışıltılı şehirler haline dönüşmesi, Türkistan, Buhara, Semerkant ve Hiva'nın eski ihtişamlarıyla yükselmesi kültürel bir yeniden doğuşun habercisidir.

Geleceğe bakıldığında en önemli sınavımız, Türk dünyasının varlığını ve bekasını güvence altına almak ve bunun için de sonraki nesillere bütünleşmiş, kalkınmış ve her alanda kardeşlik bağları güçlenmiş bir Türk dünyası bırakabilmektir. Bu yönde hepimizin değişimden korkmadan gerekli reformları gerçekleştirmeye devam etmesi, demokrasi, ekonomi, hukuk ve eğitim alanlarında kararlı adımlar atmamız, mevcut işbirliğinin ilerletilmesi için zaruridir. Birlikten doğan kuvvet ise bu süreçte Türk dünyasının en önemli üstünlüğü olacaktır.

Değerli konuklar, Türkiye'nin, kuruluşundan itibaren büyük önem verdiği ve özen gösterdiği Türk Keneşi, yalnızca bizim değil, tüm Türk dünyasının gözbebeğidir ve temennimiz Keneşimizin Türk dünyasıyla birlikte güçlenerek ve kurumsallaşarak büyümesi ve gelecek nesillere bırakmamız vazife olan zengin ve güçlü mirasa rehberlik etmesidir. Bu düşüncelerle toplantının başarılı geçmesini diler, hepinize selam ve saygılarımı sunarım.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Prof. Dr. Ali Resul USUL

Teşekkür ederim Genel Sekreter, Sayın Müsteşar Yardımcım, Sayın Büyükelçiler, Saygıdeğer Meslektaşlarım;

Öncelikle saygıyla selamlarım. Herkese iyi günler ve iyi bir sabah diliyorum. Bugün Avrasya İncelemeleri Merkezi'ne ve tabii öncelikle Türk (Keneşi) Konseyi'ne bilhassa teşekkür etmek istiyorum. AVİM ve SAM ile birlikte düzenlenen bu toplantının çok önemli ve çok zamanlı olduğunu düşünüyorum. Burada kısa bir şekilde Avrasya'daki barış ve güvenlik için işbirliği arayışı konusuna farklı bazı yaklaşımlar getirmek istiyorum.

21. yüzyılın ilk 15 yılını yaşadığımız bugünlerde küresel siyaset dinamiklerine bakıldığında ilginç bir dönem içinde olduğumuzu düşünüyorum. Öncelikle bu yaşadığımız dönemin doğasını, tabiatını anlamamız gerektiğini, üzerine fikirler geliştirmemiz gerektiğini, Türk Keneşi coğrafyası ve Avrasya'da barış ve güvenlik için işbirliği arayışlarının bu alan içinde önemli bir anlamı olacağını düşünmekteyim.

Soğuk Savaş sonrası siyasi ilişkilerin doğasının bir çeşit alacakaranlıktan geçmekte olduğunu düşünüyorum. Bana göre uluslararası siyasi düzen Soğuk Savaş'tan hemen sonra arzu edilen seviyede kurumsallaşamamıştır. Tam tersi olarak, şu an itibarıyla uluslararası siyasete baktığımızda merkezkaç unsurlarının ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir.

Bunda şüphesiz birçok faktör etkindir. Bir tanesi de Soğuk Savaş'ın bitmesinden sonra yaşadığımız hegemonik yapının erozyona uğramasıdır. Bir taraftan merkezkaç unsurları ağırlık kazanırken diğer taraftan uluslararası, bölgesel tehdit unsurları daha karmaşık hale gelmekte, ancak uluslararası kurumların buna arzu edilen cevabı veremediği görülmektedir. Bu bağlamda doğrudan Türkiye'yi etkileyen iki somut örnek bulunmaktadır. Bunlardan biri, hepimizin günbegün yaşadığı Ortadoğu'daki Irak ve Suriye krizleri; ikincisi de Ukrayna krizidir.

Bütün bu krizlerin şüphesiz bölgesel ve iç siyasete yönelik birtakım nedenleri ve dinamikleri olmakla birlikte, bu küresel çerçeveyi kaçırmamamız da gerekmektedir. Bu krizleri burada uzun uzun tarif etmek mümkün değildir. Ama konumuz açısından, yani Avrasya siyaseti açısından yukarıdaki çerçevenin içinin doldurulması gerektiğini, ayrıca bu çerçevenin de çok değerli olduğunu düşünüyorum. Bu bağlamda da, gelecekteki uluslararası siyasetin yapısı itibarıyla üç uluslararası değişkenin çok önemli olduğu düşüncesindeyim. Bu üç uluslararası değişkenin ilki, Rusya ile Batı Dünyasının yaşadığı gerilimin başka alanlara ya da başka bölgelere taşınıp taşınmayacağı sorusudur.

Bu üç uluslararası değişkenin ikincisi, Amerika'nın son dönemde kısmen boşalttığı Avrasya'ya önümüzdeki günlerde dönüş yapıp yapmayacağıdır. Bu konu bilhassa önem taşımaktadır. Çünkü Amerika'nın ulusal strateji belgesine bakıldığında, Amerika'nın gittikçe Avrasya Bölgesine ağırlık vermeye başladığı rahatlıkla görülebilmektedir. Bunu gözden kaçırmamamız gerekmektedir.

Bu üç uluslararası değişkenin üçüncüsü ve sonuncusu, Çin'in değişen küresel rolüdür. Yani Amerika'nın kısmen boşalttığı Avrasya'ya yönelik olarak Rusya'nın ve Çin'in büyük projeler geliştirmesini kastediyorum. Bunlardan en bilineni İpek Yolu projesidir. Burada da ifade edildi. Tabii İpek Yolu Projesi deyince, Türkiye açısından üç farklı İpek Yolu Projesinin de altını çizmek gerekir. İlki, Çin'in geliştirdiği ve son dönemlerde çok önem verdiği bir proje ki biz de bunu yakından izlemeye devam ediyoruz. Bunun yanısıra hem Avrupalıların hem de Amerikalıların kendi İpek Yolu versiyonlarını da geliştirmeye gayret ettiğini görüyoruz. Sonuç itibarıyla bir İpek Yolu olgusu önümüzdeki günlere damgasını vuracaktır. Bu gelişmeleri milli menfaatlerimiz açısından da yakından takip etmemiz gerekmektedir. Tabii küresel siyasetin çarklarına tamamen bigâne kalmak mümkün olmamakla birlikte, ben öncelikle bölge ülkeleri açısından yukarıda bahsedilen çerçevede işbirliği arayışlarına dair düşüncelerimi, fikirlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bölgesel sorunların yanısıra küresel siyasetteki son gelişmelerin bölgeyi ne şekilde etkileyeceğini tam olarak kestirmek zor olsa da, 1990'lı yıllara göre kıyasladığımızda 21. yüzyılda daha gergin ve daha karmaşık bir uluslararası ilişkiler dönemine girdiğimiz yadsınamaz bir gerçektir. Bu hem aktörlerin, hem de sorun oluşturan konuların daha karmaşık olması niteliğinden kaynaklanmaktadır. Küresel ve bölgesel istikrarsızlık etkenleri fazlalaşmakta ve daha karmaşık bir mahiyet arz etmeye başlamaktadır.

Bu durum da, Avrasya ülkelerini barış ve güvenlik için daha fazla işbirliğine itmektir. Yani, Avrasya'da barış ve güvenliğin sağlanması noktasında birçok faaliyetin şimdiye kadar yapıldığı ve bu konuda birçok bölgesel örgütün aslında kurulduğu bilinen bir gerçektir. Bunlardan biri,

geçenlerde Türkiye'nin de dönem başkanlığını yaptığı Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı (AİGK) buna örnek verilebilir.

Ancak Avrasya ülkeleri arasında işbirliği ve bütünleşmeye dayalı kurulmuş olan bu bölgesel örgütlerin mahiyetine baktığımızda, henüz arzu ettiğimiz seviyede bir işbirliğinin oluşturulmadığını görmekteyiz. Bu işbirliğinin özelde de Orta Asya ülkeleri arasında oluşturulmadığını görmekteyiz. Avrasya ülkelerinin işbirliğini daha ileri boyuta taşıma noktasında kısmen isteksizlik ve kısmen de güvensizlik olduğunu görmek gerekir. Bu isteksizlik ve güvensizlik, uluslararası siyasetin doğası gereği olarak düşünülebilir. Hatta, devletlerarası işbirliğinin geliştirilmesinde itici ve zihni faktör olan meşhur "kazan-kazan" fikrinin zaman zaman işe yaramadığını görüyoruz. Çünkü devletler bu tür durumlarda göreceli kazancı göz önüne almaya başlıyorlar.

Bu durumda devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde ve işbirliği arayışlarında siyasi ve toplum düzeyindeki karşılıklı güvenin artırılmasının çok önemli olduğu düşüncesindeyim. Bu konuda strateji geliştirilmesi çok önemlidir. Bunun yanısıra gözümüzden kaçırdığımız bir husus daha var. O da toplumsal aktörlerin ve sivil toplumun uluslararası ilişkilerinin yetersizliğidir.

Dünya işbirliği ve entegrasyon tarihinde başarılı bir örnek olan Avrupa bütünleşmesinde, bu konuda ilham verecek alanlar oldukça çoktur. Tabii ki Avrupa siyasi tarihindeki bütünleşmeyi doğrudan doğruya Avrasya'ya aktarmak mümkün değil. Ama bu, bir ilham kaynağı olmayacağı anlamına gelmemektedir.

Devlet dışı ulus ötesi alet ve edevat kutusuna bakıldığında bu konuda bilhassa iki alanın ön plana çıkmakta olduğunu görüyoruz. Bunlardan biri karşılıklı ticaretin arttırılmasıdır. Diğer de bölgesel işbirliği ve bütünleşme bağlamında toplumsal, sosyal unsurlar, ulus ötesi ilişkiler ve bölgede bu konuda alınması gereken mesafedir.

"Ulus ötesi" ya da "sınır ötesi" ifadesi maalesef olumsuz bir çağırışım yapabiliyor. En meşhuru da sınır ötesi ve sınır aşan suçlar meselesi ya da suç örgütleridir. Bunlar gerçekten de bölgenin istikrarsızlığı açısından büyük tehdit unsurlarıdır. Bunları göz önüne almak gerekiyor. Bununla birlikte Avrasya Bölgesinde artan toplumsal hareketliliğin devletlerde var olabilecek sosyo-kültürel önyargıları yıkabilecek mahiyeti de arz ettiğini düşünmekteyim.

Bu itibarla, bölgedeki devletlerin güçlü milli kimliklere sahip olması şüphesiz çok gereklidir. Bu, iç istikrar ve barış için çok önemlidir. Toplumsal hareketlilik bağlamında bahsettiğim bu güçlü milli kimliklerin arasında ortak mutabakatın da belirli ölçüde faydalı olabileceği düşüncesindeyim. Yani basit birkaç örnek verebiliriz. Örneğin, az önce Sayın Genel Sekreter "Orhun Süreci"nden bahsetti. Bu önemli bir gelişmedir ve devam ettirilmelidir. Diğer taraftan Erasmus gibi akademik bir değişim programının olması da çok elzemdir. Yani, bölgede sosyal, kültürel, sanatsal ve akademik faaliyetlerin sınır ötesi bir şekilde yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Tabii diğer yandan Avrasya'da, Orta Asya'da işbirliğinin gelişmesinde biraz önce ifade ettiğim gibi güçlü milli kimliklerin oluşturulabileceği ortak kültürel bağların da güçlenmesi gerekmektedir. Yani, Orta Asya'daki ve Avrasya'daki istikrarın temel unsurlarından birisi

şüphesiz güçlü milli kimliklerdir, ama diğer unsur da bu güçlü milli kimlikler arasında oluşturulması gereken ortak noktalardır.

Zaten Türk Keneşi'nin ortaya çıkması, bu stratejik bakışın var olduğunu gösteriyor. Kültürel faktör olarak, ortak bir edebiyatın zaten var olduğunu ama bunun daha fazla popülerleşmesi gerektiğini düşünüyorum. Burada bir hususu da hatırlatmak isterim. Ortak kültürel faktörlerin vurgulanması ve popülerleşmesi şüphesiz çok önemlidir. Ama bununla birlikte mutlaka bu kültürel faktörlerin vurgulanmasının dışlayıcı değil, kapsayıcı bir mahiyet arz etmesi gerekiyor. Türk Keneşi'nin doğası itibarıyla dışlayıcı değil kapsayıcı bir mahiyet arz etmektedir. Bu da bu konunun ilk etapta düşünülmesi gerektiğini gösteriyor. Yani ortak bir medeniyet tasavvurunun unsurlarının gelişimi, biraz önce bahsettiğim güven ve işbirliği arayışında gizlidir. Türk Keneşi'nde bu giz vardır. Örneğin, Hoca Ahmet Yesevi, Fuzuli, Nasrettin Hoca, Dede Korkut, Köroğlu, Manas Destanı, Mevlana Celalettin Rumi, Ali Şir Nevai ve diğerleri... Zikrettiğim bu isimler bu gizin unsurlarıdır. Bunlar çok önemli değerlerdir ama bu değerlerin popülerliğe ne düzeydedir? İşte bu biraz müphem. Burada önemli olan husus, uzman seviyesindeki bilginin halklara aktarılması gerekliliğidir

Sözümü tamamlarken, uluslararası ve bölgesel siyasi ortamda güvenlik sorunlarının ve merkezkaç noktalarının çoğaldığını söylemek isterim. Hakikaten bu husus Avrasya bölgesinde bugün en elzem konuların başında gelmektedir. Ve bu husus nereye gitsek karşımıza çıkmaktadır. Bu ortamda, Avrasya ve Orta Asya Bölgesinde bölge devletlerinin her zamankinden daha fazla işbirliği içine girmeleri elzemdir. Bu konuda uluslararası faktörlerin de hesaba katılarak ele alınması gerektiğini kanaatindeyim. Saygılar sunarım.

Avrasya İncelemeleri Merkezi Başkanı Büyükelçi Alev KILIÇ

Teşekkür ederim Sayın Genel Sekreter.

Herşeyden önce Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) ile birlikte bu toplantıyı gerçekleştirdikleri için AVİM adına Türk Keneşi'ne teşekkürlerimi sunuyorum.

Sayın büyükelçiler, değerli misafirler; çok değerli görüşler dinledik. Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sayın Aydın'ın ve SAM Başkanı Sayın Prof. Dr. Usul'un yaklaşımları ile mutabık olduğumuzu ifade etmek isterim. Aynı şeyleri tekrarlamamak için ve zaman kısıtlılığı nedeniyle ve satır başları halinde farklı bazı noktalara işaret etmek istiyorum. Ortak olduğumuz nokta şudur: Türk Keneşi'nin önemi ve Türk Keneşi içinde işbirliği ve dayanışma zorunluluğu ve mümkünse Türk Keneşi'nin doğal sınırlarına ulaşması. Yani önceki konuşmalarında dile getirdiği genişlemenin yapılması ortak dileğimizdir.

Türk Keneşi, Avrasya coğrafyası içinde yer almaktadır. Avrasya nedir? Dünya sahasının %36'sından bahsediyoruz. Avrasya'yı genel olarak tanımladığımızda Atlantik'ten Pasifik'e, Pasifik'ten Atlantik'e kara kütlesi diyoruz. Bunun içinde alt bölgeler elbette ki var çok sayıda. Siyasi oluşumlara geliyoruz. Avrupa'ya bakıyoruz. Avrupa neredeyse siyasi oluşumunu

tamamlamıştır. Avrupa Birliği bugün Avrupa kesiminin Avrasya'nın Avrupa kıtasının neredeyse tamamını kapsar hale gelmiştir.

Bunun dışında neler vardır bu Avrasya oluşumunda? Bugün Rusya'nın öncülüğünü yaptığı Avrasya Ekonomik Birliğini görüyoruz. Bu Avrasya tabii farklı bir, daha kısıtlı bir Avrasya oluyor bugünkü görünüşüyle ve Rusya'nın bir anlamda eski Sovyet coğrafyasını da kapsayan bir alanı hedeflediğini görüyoruz.

Daha sonra Çin'i Avrasya'da önemli bir oyuncu olarak görüyoruz. Özellikle yeni Çin Cumhurbaşkanı'nın daha ilk ziyaretlerini Orta Asya Cumhuriyetlerine yapması ve bütün bu ziyaretlerinde tek bir konuyu ön plana çıkartması, İpek Yolunu, İpek Yollarını gündeme taşıması dikkat çekicidir. Hem kara hem denizi dâhil ediyor ve gene daha önceki konuşmacıların da bahsettiği gibi İpek Yolları kavramını gündemimize getiriyor.

Buradan şuna geliyoruz: Burada bir Çin Avrasya görüşü var, bir Rus Avrasya görüşü var, ama bütün bunların ortasında bir Orta Asya Cumhuriyetleri, Türk Cumhuriyetleri dediğimiz bir büyük parça var, bir bölge var. Yaklaşık 5 milyon kilometre karelik bir alandan 140-150 milyon nüfuslu bir bölgeden bahsediyoruz. Bu bölge Türkiye için, Türk Keneşi için, bütün Türk Cumhuriyetlerinin, Türk Keneşi üyesi ülkelerin öncelikle kendi çıkarları açısından gözetmesi gereken bir alan olarak düşünüyoruz.

Burada yeni oluşumlar olarak Avrupa Birliği'nin Avrasya'ya bakışına bir bakıyoruz. Avrupa Birliği'nin Avrasya'ya bakışında işbirliğinin, yani ticaretin ve yatırımın ön planda geldiğini görüyoruz. Avrupa'nın Avrasya anlamında bir genel ilgisinin hiç azalmadığını, hatta arttığını görüyoruz.

Gene bu anlamda Amerika'ya bakıyoruz. Amerika'da farklı bir manzara görüyoruz. Buna özellikle burada dikkat çekmek istiyorum. Amerika'nın son dönemde Atlantik ve Pasifikte ayrı ayrı ticaret ve yatırım ortaklığı projeleri olduğunu görüyoruz. Bu son derece önemlidir. Yani bu bir anlamda Asya'yı ve Avrupa'yı iki ayrı birim olarak ortaya koyan, yani Amerika'nın bir Avrasya kavramından ziyade Avrupa'yla bir Atlantik, Asya'nın özellikle kenar ülkeleriyle de bir pasifik işbirliğine gitmek istediğini görüyoruz. Bu da bizim anladığımız anlamda Avrasya'da bir boşluk ortaya çıkarıyor.

Buradan kısaca Türkiye'nin ikilemi diye tanımladığım bir noktaya gelmek istiyorum. Sayın Prof. Usul'un "Alacakaranlıktan geçiyoruz" tabirini çok beğendim. Gerçekten alacakaranlıktan geçtiğimiz bir dönemde şunu sorguluyoruz: Ekonomik ve siyasi gücün doğuya Pasifik'e kaydığı doğuda, Çin'de özellikle bir yeni siyasi, ekonomik ve siyasi güç oluştuğunda ister istemez küresel siyasi ve ekonomik gücün de bir anlamda doğuda şekillenmeye, doğuya kaymaya başladığı bir dönemde Türkiye'ye etkisi nasıl? Türkiye hem Avrupalı hem de Asyalıdır. Bunun hiçbir zaman aksi söylenmemiştir. Bizim iki ayağımızdan biri Avrupa'dadır, biri Asya'dadır. Bugüne kadarki ekonomik ve küresel gelişmelerde daha ziyade Batının, Avrupa'nın çevresinde yer alan bir ülke olduk. Günümüzde doğuya genişleyen, doğuya kayan bir güç dağılımında Türkiye Avrasya coğrafyasında merkezi bir ülke haline geliyor. Türk Keneşi merkezli bir hale geliyor bu anlamla.

Dolayısıyla, bizim için Avrasya oluşumu hem Orta Asya Cumhuriyetlerine, Türk Cumhuriyetlerine ulaşım, hem de buradaki boşluğun Doğu ile Batı arasında iletişimle kapanması, Türkiye üzerinden birleştirilmesi anlamında önem taşıyor.

Türkiye'nin bu görüşü çok eski değil. Burada kısaca başlık olarak Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütüne değinmek istiyorum; nüvesinde bu düşünce vardır. Gene Ekonomik İşbirliği Örgütü ki 10 ülke, tüm Türk Keneşi ve Orta Asya Cumhuriyetlerini de kapsayan bir örgüttür. Bunlar bir anlamda bu boşluğu giderecek, bu boşluğu Doğu ile Batı arasında dengeleyecek girişimler olarak da nitelendirilebilir. Ama bugün neyi görüyoruz? Bugün dikkat çekmek istediğim bir diğer örgüt de Şanghay İşbirliği Örgütüdür. Şanghay İşbirliği Birliği Örgütünü şöyle tanımlamak da belki mümkün olabilir. Rusya ile Çin'in çatışma yerine, rekabet yerine, işbirliği içinde Avrasya'da birlik oluşturma girişimi.

Burada mesela Türkiye'nin Şanghay İşbirliği Örgütü'ne ilgisinin zaman zaman Türk basınında yanlış yorumlandığını da görüyoruz. Yani âdeta Avrupa Birliğine alternatif olarak gösterilebilmektedir. Söz konusu değildir. Türkiye'nin yeri hiç şüphesiz Avrupa Birliğidir. Avrupa Birliği ile Gümrük Birliğimiz vardır, Avrupa Birliğine tam üyelik müzakere süreci devam etmektedir. Türkiye'nin ileriye yönelik öngörüsü Avrupa Birliği'yle Asya arasında, yani Avrasya'da merkezi bir noktada iletişim köprüsü oluşturabilmektir.

Dolayısıyla, Türkiye'nin Şanghay İşbirliği Örgütü'ne ilgisi anlaşılabilir ve meşrudur. Çünkü Türkiye coğrafyasında, Avrasya kavramında Şanghay İşbirliği Örgütü bünyesinde de Türk Keneşi ülkeleriyle, Orta Asya Cumhuriyetleriyle birlikte eşit söz sahibi olmak isteyen bir ülke konumundadır. Bu örgütle ilişkilerini, münhasıran bir Asya oluşumu olmaktan öteye, Avrupa Birliği'yle iletişim halinde bir işbirliği gelişmesine dönüştürmek vizyonu bulunmaktadır.

Buradan son bir noktaya daha gelmek istiyorum.

Türkiye bir ikilem ile mi karşı karşıyadır? Eğer Türkiye, Atlantik İşbirliğinin dışında kalırsa, yani Amerika'nın şu anda AB il birlikte öngördüğü Trans-Atlantik ticaret ve yatırım ortaklığının dışında kalırsa bir anlamda Avrupa Birliği ile ilişkileri de sıfırlanmaya gidiyor demektir. Bu yeni oluşumda, Avrupa Birliği doğrudan doğruya Atlantik Ticaret ve İşbirliğiyle bir bütünleşmeye yöneliyor. Bunun dışında kalan Türkiye Avrupa Birliğinden bugüne kadar sağladığı, Gümrük Birliğiyle sağladığı kazanımları da yitirme noktasına ulaşıyor. Yani Türkiye'nin Trans-Atlantik Ticaret ve Yatırım İşbirliğinin dışında kalması söz konusu olmamak gerekir. Ama bu yaklaşım Asya ve Avrupa'yı ayırıp Avrasya'yı bir bütün halinde görmekten değişik bir yöne gidecek olursa Türkiye burada bir ikilemle karşı karşıya kalabilecektir. Türkiye, Asya'dan da kopmak istemeyecektir. Yani Asya ile ilişkilerini, Türk Keneşi ile olan ilişkilerini bozmak istemeyecektir.

Dolayısıyla, buradan benim vermek istediğim mesaj şudur: Türk Keneşi ne kadar gelişir, ne kadar kuvvetlenirse bu Avrasya zorunluluğunu o kadar pekiştirecektir. Böylece, Avrasya işbirliği ve Türkiye'nin hem Avrupa Birliği, Atlantik İşbirliği hem de Orta Asya ile ilişkilerinin aynı ölçüde zorunlu olduğu ve yararlı olduğu ortaya konulabilecek, daha fazla küresel olarak anlaşılabilir olacaktır.

Türk Konseyi Genel Sekreteri Büyükelçi Ramil HASANOV

Şimdi değerli arkadaşlar, değerli büyüklerimizin ve araştırma kuruluş başkanlarımızın değindiği gibi Türk Konseyi bölgesi ve dünya birliği için hakikaten önemli adımlar atmaktadır. Bu bağlamda Devlet Başkanlıklarımızın ve Dışışleri Bakanlıklarımızın hedefleri mevcuttur. Bu hedefler istikametinde Sayın Müsteşar Yardımcımız Ali Kemal Bey'in bahsettiği gibi çalışmalar yürütölmektedir.

Bölgesi için barış, huzur, istikrar, ekonomi, refah isteyen bir uluslararası kuruluş olarak biz elbette ki bölgedeki bütün ölkelerle, hatta birbiriyle rekabet halinde olan ölkelerle de normal temaslar yürötmekteyiz.

Bu bağlamda Türk Konseyi olarak, hem Rusya Federasyonu Dışışleri Bakanlığıyla hem de Avrupa Birliğiyle temaslarımızı sürdüröyoruz. Geçtiğimiz günlerde Üye Ölkelerimizin ortak katkıları ve dönem başkanımız Türkiye Cumhuriyeti'nin Dışışleri Bakanlığı'nın gayretleriyle Rusya Federasyonu Dışışleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Dış İlişkiler Servisi Kıdemli Temsilcileri ile işbirliği hususunda geniş kapsamlı istişareler gerçekleştirdik. Ali Kemal Bey'in biraz önce altını çizdiği gibi kimseye karşı olmadığımız ve değerli büyüklerimizin belirttiği gibi, tam tersine dışlayıcı değil kapsayıcı barışçıl bir uluslararası kuruluş olduğumuz için her kesimle göröşmeye hazırız. Dolayısıyla barış ve huzur arzu eden bütün kuruluşlarla ve devletlerle işbirliğine açıldık.

Nitekim, birçok uluslararası kuruluşla ve programla halihazırda işbirliği içerisindeyiz. Örneğin

geçtiğimiz hafta Dünya Gümrük Örgütü ile Brüksel'de bir Mutabakat Zaptı imzaladık. BM Dünya Turizm Örgütü ile de bu yöndeki çalışmalarımız devam ediyor. Yani hem Avrupa Birliği ile temaslarımız, hem Rusya ile temaslarımız, hem dünyadaki birçok uluslararası örgüt ve süreçle ilişkilerimiz devam etmektedir. Dolayısıyla kısa sürede Türk Konseyi uluslararası toplum tarafından dikkate alınan önemli bir örgüt haline gelmiştir.

Öte yandan, Genç Diplomatlar Eğitim Programımıza değinmek istiyorum. Bu geleceğe yatırım niteliğinde çok önemli bir projedir. Neden? Çünkü bugün biz dört ülkeyiz, yarın inşallah altı-yedi ülke oluruz. Sözkonusu program kapsamında ülkelerimizin genç diplomatları bir araya gelip 15 gün içerisinde protokol dahil çeşitli konularda eğitim almakta, birbirlerinin lehçelerini öğrenmekte ve en önemlisi kişisel dostluk bağlarını geliştirmektedirler. En önemlisi de budur zaten. Çünkü biz her sene tekrarlanan bu projeyi geleceğe yatırım olarak görüyoruz. Genç diplomatlarımız ne kadar aynı kökten, aynı kardeş milletten geldiklerini, birbirlerine daha yakın olduklarını görürler ve kişisel bağlarını kuvvetlendirirlerse 20 sene sonra ülkelerimiz ve toplumlarımız arasındaki ilişkiler daha da güçlü olacaktır.

Bakü'de ikincisi gerçekleştirilecek bu projede yer alacağı için Büyükelçi Sayın Canseyit Tüymebayev'e, fırsattan istifade, davetimizi kabul ettiği için teşekkür etmek istiyorum. Halil Bey de sözkonusu programda yer alarak tecrübeleriyle genç diplomatlara ışık tutacaktır. Türkiye Cumhuriyeti Eski Dışişleri Bakanı Sayın Hikmet Çetin ile Azerbaycan Cumhuriyeti Eski Dışişleri Bakanı Sayın Hasan Hasanov da programımıza konuşmacı olarak iştirak edecekler.

Öte yandan, masada durmakta olan Türk Konseyi bayrağı ile ilgili size malumat vermem icap ediyor. Bu bayrağın ortaya çıkması da bir tarihtir. Halil Bey bunu daha iyi bilir. Çünkü onun döneminde 2012 yılında bayrağımız kabul edildi. Bayrak, rengini Kazakistan Cumhuriyeti'nin bayrağından almaktadır. Aynı zamanda türkuaz mavisi, bildiğiniz gibi Göktürk İmparatorluğu'nun bayrağının da rengi olmuştur. Bayrakta yer alan güneş şekli ise kardeş devletimiz Kırgızistan Cumhuriyeti'nin bayrağındaki güneşi yansıtmaktadır. Hilal, Türkiye Cumhuriyeti'nin bayrağındaki hilalidir ve sekiz köşeli yıldız ise Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bayrağındaki yıldızdır.

Türkmenistan ve Özbekistan üye olarak aramıza katıldığında bayrakta ne gibi değişiklikler olabilir sorusu ile karşılaşılıyor. Onları da bayrağımızın tasarlanma aşamasında zaten düşünmüştük. Kardeş iki ülkemizin her ikisinin de bayrağında zaten hilal mevcuttur. Aynı zamanda onlar gelsinler de biz mutlaka bayrak hususunda bir yolunu buluruz.

Şu bilgiyi de ayrıca sizle paylaşmak istiyorum. Macaristan Parlamentosu resmi olarak Türk Devletleri Parlamenter Asamblesinin (TÜRKPA) gözlemci üyesidir. Ayrıca, Türk Konseyi ve TÜRKSOY, Macaristan ile işbirliğini derinleştirmeyi arzu etmektedir. Türk Akademisi de Macaristan ile çok aktif çalışmaktadır. Bu doğrultuda, Macar kardeşlerimizi aramızda görmekten mutluluk duymaktayız ve bundan sonraki çalışmalarımızda da birlikte faaliyetler gerçekleştirmeyi arzu ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, bugün kıymetli zamanınızı ayırıp toplantıya iştirak eden sizlere bu vesileyle bir kez daha teşekkür etmek isterim. Yoğun programı nedeniyle Müsteşar Sayın Ali

Kemal Aydın aramızdan birazdan ayrılacaktır. Fırsattan istifade hem iştiraki hem de Türk Konseyi'ne sunduğu destek için kendisine şükranlarımı yineliyorum.

İzninizle biz devam edelim. Şimdi ise takdimlere geçiyoruz. Az önce de belirttiğim gibi Türk Konseyi'nin ilk Genel Sekreteri Büyükelçi Halil Akıncı bugünkü ana konuşmacımızdır. Kendisi, Türk Konseyi'nin kuruluş aşamasından itibaren Türk Dünyası'na ilişkin kıymetli çalışmaları 4 sene boyunca yürüttü ve bize devretti. Bugün desteklerini bize hâlâ sunmaktadır.

Dolayısıyla sözü Türk Konseyinin ilk Genel Sekreteri Büyükelçi Halil Akıncı'ya vermek istiyorum.

Türk Konseyi İlk Genel Sekreteri Büyükelçi Halil AKINCI

Sağolun Sayın Genel Sekreter.

İzin verirseniz başlamadan önce birkaç hususa değinmek istiyorum.

İlk Genç Diplomatlar Seminerine katılanlardan birisi bugün aramızdadır. Sözkonusu Aijan Tabaldieva, şu anda Kırgızistan'ın Ankara Büyükelçiliği'nde çalışıyor. Dolayısıyla Türk Keneşi Türk Dünyası'na yönelik çalışan yeni nesilleri yetiştirmekte de aracı oluyor. Dolayısıyla, bu konudaki ilk meyvelerimizi verdik.

İkincisi bayrakla ilgili ilave bilgi vermek istiyorum. Bayrağın renkleri beyaz ve mavidir. Mavi Türklerde Doğuyu temsil eder, beyaz da Batıyı temsil eder. Güney kırmızı, Kuzey karadır. Sözkonusu renkler Türk Dünyası'nın Doğudan Batıya Batıdan Doğuya uzandığını da gösterir. Bayrağın böyle bir hikâyesi de bulunuyor. Fazla tartışmaya mahal olmadan bu bayrak hemen kabul edildi. Bugün de herkes tarafından benimsendi.

İkincisi, terminolojiyle ilgili bir husustur. Keneş kelimesini sık sık duyuyorsunuz. Bu, Divan-ı Lügat Türk'te yer alan bir kelimedir. Resmi belgelere bakarsanız kurumumuz, Türk Konseyi, Türk Keneşi, Türk Şurası şeklinde anılmaktadır. Hem Türk diyorsunuz hem de kuyruğuna

Fransızca bir kelime ekliyorsunuz. Öz Türkçe olarak "Konsey" yerine ne kullanabiliriz diye araştırdık ki "keneş" Divan-ı Lügat Türk'te tam anlamıyla konsey kelimesinin karşılığıdır. Bugün itibarıyla "keneş" değince akla sadece kurumumuzun gelmesi memnuniyet vericidir.

Şimdi Sayın Genel Sekreter, müsaade ederseniz önce kısaca Türk Keneşi'nin kurulmasına giden süreci anlatmak istiyorum.

1992 yılında Ankara'da ilk defa Türk Dünyası Devlet Başkanları Zirvesini yaptık. Filmde de gördüğünüz Türk Dünyası liderlerinin balkonda resim çektirdiği ikinci toplantı ise 1993 yılında İstanbul'da gerçekleştirildi. Daha sonra sırayla çeşitli ülkelerde müteakip Zirveler düzenlenmeye devam etti. Fakat bir müddet sonra Özbekistan Zirvelere devlet başkanı düzeyinde katılım sağlamamaya başladı. Nitekim sonunda Özbekistan katılmayı bıraktı.

2000'li yıllara gelindiğinde Türkmenistan da Zirvelere devlet başkanı düzeyinde katılımı sağlanamamaya başladı. Böyle mi devam edilsin, yoksa bekleyelim hepsi mi katılsın, ondan sonra mı Zirve toplantılarını yapalım diye bir tartışma açıldı. Dolayısıyla Zirvelere bir süre ara verildi. Fakat sonunda 2006 Antalya Zirvesinde artık gelen gelsin, öbürleri de bizim başaramız görüncü katılır mealinde bir karar alındı.

Sayın Genel Sekreterin değindiği gibi El-Başı Nazarbayev'in Türk Keneşi'nin kurulmasına ve Türk Dünyasına büyük katkıları bulunmaktadır. Zirveler sürecindeki bildirimlere baktığınız zaman bugün gerçekleştirmeye çalıştığımız, gerçekleştirilme yolunda ilk adımlarını attığımız bir sürü işbirliği alanından ilk bildirimden itibaren bahsedilmiştir. Yani göğün altında konuşulacak hiçbir konu bırakılmamıştır. Ama bu arada Zirveler süreci boyunca kaydadeğer bir gelişmeye de imza atılamamıştır.

1996 yılında Taşkent Zirvesinde bir Sekretarya kurma teşebbüsü oldu. Ancak bu husus teşebbüsten öteye gidemedi. 2006 yılından sonra bu çalışmalar hız kazandı. Bugün aramızda bu çalışmalara aktif olarak katılmış büyükelçiler bulunuyor. 2009 yılında Nahçıvan'da alınan karar ve imzalanan Nahçıvan Anlaşması ile birlikte Türk Keneşi kuruldu.

Peki, amaç nedir? Türk Keneşinin kuruluş felsefesi nedir, ne yapmak istiyoruz? Eski Sovyet coğrafyasındaki Türk Devletleri bağımsız olduklarında sözkonusu bağımsızlık o sırada beklenmiyordu. Açıkçası, Türkiye için de bu gelişme ani oldu. 1991 Eylül ayında, Sovyetler Birliği henüz tam olarak dağılmamışken Türkiye, bölgeye iki heyet gönderdi. Bu heyetlerden bir tanesi Batı Sovyet Cumhuriyetlerine yani Türk olmayan Sovyet Cumhuriyetlerine, içinde benim de bulunduğum diğeri ise Kafkasya ve Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerine gitti. Türk Cumhuriyetlerine giden heyet daha sonra detaylı bir rapor yazdı. Sözkonusu devletlerin bağımsızlıklarının tanınıp tanınmaması hususunda heyetin görüşü tanınmaları yönündeydi. Gereke şuydu: Bütün dünya eninde sonunda doğal kaynaklar açısından zengin bu ülkeleri tanıyacaktı, Türkiye olarak da bu ülkelere yönelik manevi bir borcumuz bulunmaktaydı. Dolayısıyla işin bir maddi ve bir de manevi tarafı bulunmaktaydı. Son 20 yılı aşkın süreçte bu devletler gerçekten dünya ailesinin vazgeçilmez birer parçası haline geldiler. Devletleşme süreci tüm Türk Dünyası ülkeleri için henüz tamamlanmamış olsa da sözkonusu ülkeler artık uluslararası arenanın saygın birer üyesidir.

Peki, Türk Keneşi'nin amacı nedir? Uluslararası camiada bir konuya hep öncelik verilir, o da stratejik ağırlık meselesidir. Türkiye için o dönemki stratejik ağırlık Rusya'nın yanı başında bir ülke olarak NATO'nun ileri karakolu olmaktı. Dolayısıyla Türkiye'nin stratejik ağırlığı, içinde bulunduğu durumun parametrelerine göre belirleniyordu.

Şimdi Türk Keneşi'nin kurulmasıyla bizim amaçladığımız husus şudur: Keneşin bizzat kendi stratejik ağırlığı bulsun. İstiyoruz ki, örneğin Afganistan, "Türk Keneşi'nin yanındadır o yüzden Türk Dünyasına yönelik siyasi bir ağırlığı vardır" desinler. Aynı şekilde, Irak, Türk Keneşi'nin yanındadır o yüzden bu coğrafyada siyasi bir ağırlığı mevcuttur denilebilir. Türk Dünyası liderleri biraraya geldiği zaman bunu yapabileceğimiz konusunda inanç da bulunmaktadır. Bütün mesele inanarak adım adım gidileceği gerçeğini kabul etmektir.

Türkiye'nin dışında Türk Keneşi'nin bütün diğer üyeleri ve ileride üye olabilecek ülkeler bağımsızlıklarını yeni kazanmışlardır. Onun için Keneş için egemen eşitlik prensibi son derece önem arz etmektedir. Yıllarca şu yahut bu şekilde bir devlete bağlı olarak yaşamış toplulukların egemenlikleri üzerinde hassas olmaları gayet normaldir. Türk Keneşi, sadece egemen eşitlik değil aynı zamanda kimliklerin tanınması ve kabulü prensibi üzerine kurulmuştur. Eğer bir Kırgız Kırgızlığını bilmezse, bir Kazak Kazaklığını bilmezse, bir Azerbaycanlı Azerbaycanlılığını bilmezse ortak kimlik olarak Türklüğünü de bilemez. Dolayısıyla hedefimiz egemen eşitlik ilkesi temelinde ortak kimliklerimizi güçlendirmektir.

Biz tabii ki radikal milliyetçiliğin gelişmesini istemiyoruz ancak bizim bu tarz milliyetçiliğimizin gelişmesinde de ben şahsen hiçbir mahzur görmemekteyim.

Ne tip bir işbirliği yapmalıyız? Zirveler sürecinde her türlü işbirliğinden bahsedildiğini söylemiştim. Bizim hedefimiz sonuç odaklı somut işbirliğidir. Orada da yaklaşım şu şekildedir: Önce önümüzde hangi engel varsa onları kaldıralım, bu engelleri kaldırdıktan sonra da yeni işbirliği alanları açalım ve işbirliğini yoğunlaştıralım.

Devlet Başkanları Zirveleri sürecinin başından itibaren biz bir türlü bütün bakanları bir araya getirememiştik. Devlet Başkanları bir araya gelmesine rağmen, ilgili bakanlar bir türlü toplanamıyordu.

Türk Keneşi'nin kuruluşuyla birlikte ilgili bakanları ilk defa bir araya getirildi. Ancak sizinle paylaşmam lazım, bunu gerçekleştirmek o kadar da kolay olmadı. En nihayet aramızda misafir olarak Macaristan Büyükelçiliği temsilcisi var. Onları da yabancı saymak mümkün mü? Çünkü ortak atalarımız var ve Macarlar bu konuda bizden daha da bilgililer. Hatta okulları var onu da duydum.

Kuruluş ilkelerimiz doğrultusunda bizim herhangi bir şekilde bölgesel işbirliğini engelleme gibi bir niyetimiz bulunmuyor. Tam aksine biz daha geniş bölgesel bir işbirliği çerçevesinin içinde kendimize hak ettiğimiz yeri almak istiyoruz.

Şimdi bakanları toplamaktan bahsettim. Başlangıçta kolay mı oldu? Hayır, hiç kolay olmadı. Belki işin magazin kısmı gibi gelecek size ama paylaşmak istiyorum. Türk Keneşi'nin 2011 yılındaki ilk Zirvesi'nin Almatı'da ekonomi işbirliği temasıyla gerçekleştirilmesi kararlaştırıldı.

Zirve'den önce Ekonomi Bakanlarını bir araya getirmemiz gerekti. Ancak bu hiç de kolay olmadı. Bir bakan Madrid'e gitmemi gerektiren çok önemli bir toplantı var derken, diğeri tahsisatımız bitti dedi. Toplansak ne olacaktı diyen bile oldu. Devlet Başkanları bu işin sahibi oldukları için onlarla temas ederek Bakanları bir araya getirdik, ancak tabiri caizse zorla getirdik.

Biliyor musunuz ki şimdi bütün Ekonomi Bakanları ne zaman bir araya toplanacağız diye Keneş Sekretaryasını yakın markaja almış durumda. Sekretaryaya bu alanda yeni işbirliği konuları getiriyorlar. Nitekim Ekonomi Bakanları kapsamında yavaş yavaş komiteler toplanmaya başlayınca girişimlerimizin somut faydaları görüldü, görülmeye de devam ediyor. Bakın kısa süreden nereden nereye gelindi.

Bütün mesele örgütlü bir şekilde enerjiyi ortaya çıkarmak, ortak enerjiyi belli bir yola sevk etmek diye düşünüyoruz. Biz bir araya geldiğimiz zaman Türk efsanelerinde, Türk-Moğol efsanelerinde de yer aldığı gibi 5-10 Türk bir araya geldiğinde kırılmaz olanı kırabiliyoruz. Türk Keneşi'nde de enerjilerimizi birleştirdiğimiz zaman son derece başarı elde edebileceğimizi gördük.

Daha sonra işbirliğini diğere alanlara yönelik genişlettik. Örneğin, 15 üniversiteden müteşekkil Türk Üniversiteler Birliğini kurduk, Eğitim Bakanlarını topladık, ortak alfabeyle yönelik çalışmalar başlattık. Şimdi bakın alfabe konusu bir sorundur. 1926 yılında Bakü'de düzenlenen Türkoloji Kongresi'nde bütün Türk dillerine uygun bir alfabe kabul edilmişti. Fakat daha sonra 1929 yılında Türkiye'nin mevcut alfabesi kabul edilirken, tasarruf amacıyla bazı harfler çıkarılmıştı. Ancak bugünkü durumda Türkiye'de kullanılmakta olan alfabenin her sese tekabül ettiğini söylemek güç. Dolayısıyla birtakım eksiklikler bulunuyor. Türk Keneşi bünyesinde tesis edilen Terminoloji Komitesinin tavsiye kararı doğrultusunda, 1926 tarihli Bakü Türkoloji Kongresi ve 1991 yılında Marmara Üniversitesi'nin evsahipliğinde düzenlenen Milletlerarası Çağdaş Türk Alfabeleri Sempozyumu'nda kabul edilen ortak Türk alfabesini biz Keneş olarak kabul ettik ve kullanıyoruz. Biz bu alfabeyle ortaya koyduk isteyen devlet kabul eder, isteyen devlet kabul etmez. Esasında bu mantıklı bir alfabadir. Tabiatıyla Türkiye'nin de bazı harfleri ilave etmesi gerekebilecektir.

Daha sonra Bişkek'te düzenlediğimiz ikinci Zirve'de ne yaptık? Ekonomi alanında işbirliğini başlattıktan sonra İkinci Zirve'de kültürel işbirliğini ele aldık. Bunun sonucu ne oldu? Şu anda Astana'da uluslararası bir örgüt olarak faaliyet göstermekte olan Türk Akademisi'nin ve Bakü'de faaliyete geçecek Türk Kültür ve Miras Fonu'nun kurucu anlaşmaları imzalandı. Türk Keneş Sekretaryası'nın tamamlayıcı anlaşmalarına da yine bu Zirve'de imza atıldı. Akademi ve Fon, Türk Keneşi'nden sonra kurulan kilit önemi haiz iki kurumumuzdur.

Benim şahsi kanaatim Türk Akademisi, Türk Dünyası çalışmalarına çok önemli katkılar sağlayacaktır. Bu katkıların başında Ortak Tarih Kitabı gelmektedir. Churchill demiştir ki "tarih bana iyi davranacak, çünkü kendim yazacağım". Şimdiye kadar tarihimizi kendimiz yazmadık, hep başkaları yazdı, biz de kopya ettik. Kendi tarihi belgelerimizi dahi biz bulmadık. Türk Akademisi'nin kuruluşuyla ilk defa kendi tarihimizi kendimiz yazmaya başladık.

Nitekim görüyorsunuz bu günlerde Birinci Dünya Savaşı'yla ilgili gerçeği yansıtmayan

birtakım spekülasyonlar ortaya atılıyor. Kendi kaynaklarımıza dayanarak kendi tarihçilerimiz tarafından tarihimizi yazmaya başladığımız zaman bu durum ortadan kalkacaktır. Türk Kültür ve Mirası Fonu hususunda ise Azerbaycan Devlet Başkanı Sayın Aliyev, beni kabul ettiğinde hiç unutmuyorum "biz Tuva'da arkeolojik araştırma yapabilmeliyiz" demişti. Düşünün Orhun yazıtlarımızı okuyan bile yabancı bir uzmandır. Dolayısıyla, hedefimiz bundan sonra uluslararası düzeyde kendi uzmanlarımızı yetiştirebilmektir.

Öte tandan, 1993 yılında kurulan ve Türk Dünyası'nın en eski ortak kuruluşu olan TÜRKSOY, halihazırda kültürel alanda işbirliğini sürdürmektedir. Nitekim TÜRKSOY, Türk Keneşi'nin kapsadığı ve kapsayabileceği ülkelerden daha fazlasına hitap ediyor. Bugün Rusya Federasyonu'nun içindeki Özerk Türk Cumhuriyetlerinin hepsi TÜRKSOY'un çalışmalarına faal bir şekilde katılmaktadır. Dolayısıyla, Türk Dünyası'ndaki işbirliğinin çatı kuruluşu olan Türk Keneşi, ilişkili kurumu niteliğindeki TÜRKSOY ile yakın bir işbirliği içerisinde. Öte yandan, Türk Dünyası'ndaki işbirliğinin parlamenter ayağını oluşturan ve Keneşin bir diğer ilişkili kurumu olan TÜRKPA ise kendi alanında çok önemli çalışmalara imza atmaktadır. Bunun yanısıra, Türk Keneşi çatısı altındaki Türk İş Konseyi ise iş forumları düzenlemek marifetiyle Türk iş dünyasındaki işbirliğini derinleştirmektedir.

Üçüncü Zirve'de zorlukların ve fırsatların birarada olduğu ulaştırma konusunu ele aldık. Hazar geçişli çok-modlu entegre ulaşımın önemine değindik. 2013 yılında Azerbaycan'ın Gebele şehrinde gerçekleştirdiğimiz Zirve'den önce Ulaştırma Bakanlarını biraraya getirdik. Sözkonusu toplantıda Bakan Yardımcıları düzeyinde Ulaştırma Koordinasyonu Kurulu kuruldu. Şimdi Ulaştırma Bakanları, Bakan Yardımcıları ve Ulaştırma Çalışma Grubu Temsilcileri düzenli olarak biraraya geliyorlar. Çalışmalarımıza paralel olarak Azerbaycan, Hazar Denizi'nde Bakü ve Aktau limanları arasında faaliyet gösterecek iki tane feribot ısmarladı, ayrıca Hazar Denizi'nde yeni limanlar da tesis ediliyor. Hedefimiz, Hazar Denizi'ndeki mevcut feribot seferlerini düzenli feribot seferleri haline getirmektedir. Biz bu adımları atarken tarihi İpek Yolu'nun Hazar geçişli bölümünü canlandırmaya çalışıyoruz. Tarihi İpek Yolu'nun bir ana hattı ve çok sayıda kılcal damarı bulunuyor. Sözkonusu yol coğrafi engelleri de içinde barındırıyor. Şimdi konteyner teknolojisi sayesinde, bir konteyner kamyon yük Kazakistan'dan çıktığı zaman Hazar Denizi'ni geçerek, Bakü-Tiflis-Kars Demiryolunu kullanarak ve Türk Boğazlarından geçerek Avrupa'ya kadar gidebilecektir. Dolayısıyla, bu güzergahla ilgili tüm çalışmaları desteklemekteyiz.

Çalışmalarımızı hayata geçirirken şöyle bir metot uygulamaktayız. Başlattığımız her yeni işbirliği alanında bir Kıdemli Memurlar Komitesi ve Bakanlar Toplantısı mekanizması tesis ediyoruz. Kıdemli Memurlar Komiteleri gerekli hazırlıkları yapıp Bakanların onayına sunuyor. Her hususu mutlaka belgeye bağlıyoruz. Arkamızda Devlet Başkanlarının siyasi iradesini her daim hissediyoruz.

Şimdi Türklerin bir özelliği vardır o da birbirleriyle savaşmaktır. Yani boş vaktinde Türk ne yapar dersiniz öbür Türk'le savaşır denilebilir. Türk Keneşi çatısı altında ilk defa gönüllü olarak Türkler bir araya gelmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Viyana'da mağlubiyeti ve son büyük Babür İmparatoru'nun 1707 yılında ölümü ile Türk Dünyası'nın her iki ucunda da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye

Cumhuriyeti, 1912 tarihli Balkan Savaşları ile başlayıp 1922'ye kadar yaşanan uzun bir mücadelenin ardından kurulmuştur. Diğer Türk Cumhuriyetleri ise tam bağımsızlıklarını 1990'lı yılların başında kazanabilmişlerdir. Bölgedeki mevcut çatışma potansiyelini işbirliği haline dönüştürdüğümüz zaman dünyadaki ağırlığımız kesinlikle artacaktır. Nitekim Birleşmiş Milletler de Türk Devletlerinin paralel oy kullanmaya başladığı bilinmektedir.

Şimdi 1990'lı yıllarda Türk Devletleri bağımsız oldukları zaman ben Moskova'da görevliydim, daha sonra ise merkezde Orta Asya işleriyle uğraştım. Şunu samimiyetle söylemek isterim ki o dönemde Orta Asya'da ve Türkiye'de büyük bir heyecan hakimdi. Bir Türk Devleti iken bir anda 5 tane daha kardeş çıktı. Yani yalnızlıktan kurtulduk. Bir müddet sonra bağımsızlıklarını kazanan Türk Devletlerinin lehçelerinin Türkçeden farklı olduğu yönünde bazı çatlak sesler çıkmaya başladı. Ancak bu sesler maalesef şunun farkında değildi: Kazak Türkçesi Göktürkçeye Anadolu Türkçesinden daha yakındır. Dikkatlice incelendiğinde lehçeler arasında esasen büyük benzerlik bulunmaktadır. Nitekim bu bakış açısıyla, birbirimizin kelime haznesinden de yararlanmak mümkündür. Zaman içerisinde lehçeler bir değişimden de geçmiştir. Bugün Türkiye'dekiler ya da Azerbaycan'dakiler, 19. asırda Türk Dünyası'nın büyük kalemlerinden biri olan Sabir'i anlamazlar. Hâlbuki Sabir 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda rahatlıkla okunan bir Türk şairidir. 15. asır Türk şairlerinden Ali Şir Nevai ise o dönemde İstanbul'da rahatlıkla okunmaktadır. Esasen her Türk lehçesinde köklere bakıldığında bir benzerlik mevcuttur. Örneğin, Kazak "jol" diyor, biz ise "yol" diyoruz. "J" yerine "Y" konulduğunda ne demek istediği anlaşılıyor. Ne kadar zor değil mi?

Genç Diplomatlar Eğitim Programını gerçekleştirirken Kıpçak lehçesi ve Oğuz lehçesini konuşanları iki gruba ayırdık. Oğuz lehçesi konuşanlar Kıpçak lehçesi öğrensün, Kıpçak lehçesini kullananlar da Oğuz lehçesi kullansın istedik. Nitekim bir müddet sonra genç diplomatlar birbirleriyle rahatça konuşmaya başladılar. Yani aslında diğerinin ne dediğini anlamak o kadar da zor değil.

Bu hususu ortaya çıkarmakla birlikte hedefimiz Türklük bilincini tazelemektir. Bu nasıl olur? Tarih şuuruyla. Yani bizim gençlerimiz Türk kahramanlarını, Manas'ı, Köroğlu'nu iyi bilmelidir. Amacımız geçmişi tekrardan yaratmak değil, ortak Türk bilincinin güçlenmesinde aracı olmaktır. Bunun için de "Ortak Televizyon" projemizi de başlattık. Nedir mesela? Şimdi El Cezire var, MİR var, neden bizim ortak televizyonumuz olmasın? Ortak televizyonumuz, eğitim programları ile birlikte haberler de yayınlayacak. Bu konudaki çalışma grubumuzun toplantısı şu anda İstanbul'da devam ediyor. Her alandaki çalışmalarımız büyük bir süratle ilerliyor. Bu süreçte Sekreteryâ'da Devlet Başkanlarımızın talimatlarını yerine getirmek için kimseyi rahat uyutmuyor.

Türk Keneşi'nin eşgüdümünde, Türk Dünyası'ndaki bütün kuruluşlar birbirlerini tamamlayıcı unsurlardır. Son 5 yıl zarfında Türk Dünyası'nın bir ağırlık merkezi haline gelebilmesi yönünde kaydadeğer bir ivme kaydedilmiştir. Faaliyet alanımız uçsuz bucaksız bir hale gelmiştir, ancak ben her çalışmamızdan zaman kısıtlaması sebebiyle bahsedemeyeceğim. Web-sitemizden tüm etkinliklerimiz ile ilgili teferruatlı bilgi alabilirsiniz. Sabrınız ve ilginiz için çok teşekkür ederim.

Türk Konseyi Genel Sekreteri Büyükelçi Ramil HASANOV

Değerli arkadaşlar, Halil Bey'in hem birikimi, hem tecrübesi hem de Türk Konseyi'nin ilk Genel Sekreteri olması dolayısıyla sizinle konuşabilecek elinde o kadar konu var ki biz otursak kendisini 2-3 gün zevkle dinleriz, şüpheniz olmasın. Hakikaten bu durum bizim için bir şanstır.

Toplantının soru-cevap kısmında değerli arkadaşlarımızla beraber Halil Bey ve değerli büyüğümüzün hepsinin katılımıyla güzel bir oturum gerçekleştireceğimize inanıyorum.

Ortak tarih kitabıyla ilgili Halil Bey konuyu açtı, ben sadece bir ilave yapmak istiyorum. Üye Ülkelerimizin Eğitim Bakanları geçtiğimiz Kasım ayında biraraya geldiler. Toplantıda Türk Akademisine hazırlanan ve 15. yüzyıla kadar Türk Devletlerinin ortak tarihini konu alan tarih kitabı üzerinde bir mutabakata varıldı. Kısımte Kazakistan'da 2015 Eylül ayında düzenlenecek Zirvede Üye Ülkelerimizin okullarında okutulacak sözkonusu kitabı Devlet Başkanlarına sunmayı hedefliyoruz. Bu vesileyle Kazakistan'da, Azerbaycan'da, Kırgızistan'da ve Türkiye'de ulusal tarihle birlikte ortak tarihte okullarda okutulabilecektir. Bu esasen Avrupa Birliği'nde mevcut olan bir sistemdir. Diyelim ki bir Fransız, Fransız tarihiyle beraber ortak Avrupa tarihini de okumaktadır.

Biz dünyaya güçlü bir kültür bahşetmiş bir milletiz. Bugüne kadar Türk İmparatorlukları Halil Bey'in de dediği gibi birbirleriyle savaşsalar da hep toleranslı imparatorluklar olmuşlardır. Hiç kimsenin kültürüne, diline, hiç kimsenin milli menşesine saldırıda asla ve asla bulunmamışlardır. Tarihteki Türk İmparatorluklarının -Batı-Doğu Hun, Göktürk fark etmez- hepsini beraber tasvir ediyorum, diğerlerini farklı kılan özellik bundan ibarettir. Yani biz ondan dolayı bugün bir arada, barış ve huzur için bu şekilde çalışabilmekteyiz.

Halil Bey değerli bilgilerini katılımcılarla paylaştınız için çok teşekkür ediyorum. Sözü Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Sayın Dr. Farhad Mammadov'a vermek istiyorum.

(DİĞER KATKILAR)

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı DR. Farhad MAMMADOV

Teşekkürler Sayın Genel Sekreter. Ülkelerimiz politika, ekonomi ve kültürel alanlarda işbirliği içindedirler. Köklü tarihe dayalı olan kültürel alanda da daha derin işbirliği içindeyiz.

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi ve Türk Dili Konuşan Ülkelerin Parlamenter Asemblası yani TÜRKPA, üye ülkeler arasında politik işbirliğinin gelişmesi için yeni bir fırsat yarattı. Ekonomi alanında da potansiyel fırsatlar mevcuttur. Amacımız uluslararası alanda politik ve ekonomik olarak işbirliği ve stratejilerin koordinasyonu ve ortak çıkarları sağlamaktır.

Türkçe konuşan ülkeler değişik askeri-politik yapılanmalarda temsil ediliyorlar. Türkiye NATO, Kazakistan ve Kırgızistan ise Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü üyesidir. Türkiye, Avrupa Birliği ile aynı gümrük kurallarını uygulamakta ve Kazakistan'la Kırgızistan ise Avrasya Ekonomi Birliği içerisinde yer almaktadır. Bu konuda her devlet kendi coğrafi şartlarına uygun hareket ediyor. Son gelişmeler, Türkçe konuşan ülkelerin temsil edildikleri bu örgütlerin belli oranda rekabet içinde olduğunu gösterdi. Dolayısıyla, Türkçe konuşan ülkeler bir taraftan da rekabette olan örgütlerin üyeleridir. Fakat rekabette olan kuruluşların karşılıklı anlaşmaya varabileceğini kendi tecrübemizde ve çalışmalarımızda gösterebiliriz. Aynı zamanda, bu rekabetin daha da sertleşmesindenense yumuşamasına giden yol için ortam yaratabiliriz.

Türkçe konuşan ülkeler karşılıklı destek verebilirler. Örneğin Ermenistan'ın Avrasya Ekonomi Birliğine üyeliği konusunda Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nazarbayev, Azerbaycan

Cumhurbaşkanı Sayın Aliyev'in mektubunu okuduktan sonra, Ermenistan'ın Gümrük Birliği'ne yalnız uluslararası alanda tanınmış sınırları ile üye olabileceğini ifade etmiştir. Aynı şekilde, Türkiye'nin Azerbaycan'a Dağlık Karabağ konusunda verdiği destek, Ermenistan'a karşı uygulanan sınır yaptırım ve Sayın Aliyev'in Avrupa Birliği'nin Doğu Ortaklığı Zirvesi'nde Ermenistan Cumhurbaşkanı'nın Türkiye'ye karşı sözde soykırım ithamlarına karşı "Türkiye burada yok, ama ben varım" sözlerini serfetmesi mevcut işbirliğinin bir göstergesidir. Bu sene ise sözde Ermeni soykırımının 100. yılı konusunda da işbirliği yapmamız oldukça önemlidir. Bu hususta Çanakkale Deniz Savaşlarının 100. yıldönümü vesilesiyle Türkiye'de yapılacak törenlere katılmak önem arz etmektedir.

İşbirliğinin yeni formatları gündeme gelmektedir. Azerbaycan-Türkiye-Türkmenistan üçlüsü Dışişleri Bakanları düzeyinde görüşmeler gerçekleştirmekte ve gelecek için ortak vizyon oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Aynı zamanda bölgede yeni trendleri de göz önünde bulundurmalıyız. Bu kapsamda Çin'in "Yeni İpek Yolu Ekonomik Bölge Projesi"nin hususi bir önemi vardır. Bütün Türkçe konuşan ülkeleri kapsayan bu proje, tarihi ve ekonomik ilişkilerimizi kalite açısından yeni bir aşamaya yükseltebilir. Altyapı projelerinin tamamlanması ülkelerimiz arasında ticaretin ve entegrasyonun artmasını sağlayacaktır. Ekonomik işbirliğinin gelişebilmesi için bu projeler vazgeçilmezdir. Hem kendi ülkelerimizin çıkarları, hem de Türk Dünyası'nın ortak çıkarları açısından bu projelerle ortak vizyon oluşturabiliriz.

Aynı zamanda politika ve ekonomi alanlarıyla birlikte sivil toplum kuruluşları arasında da işbirliği derinleşmelidir. Bilgi paylaşımı, akademisyenlerin işbirliği ve kamu diplomasisi oldukça önemlidir. Bu konuda Türkiye'nin daha çok tecrübesi bulunmaktadır. Örneğin, "O ses Türkiye" adlı yarışma programında Azerbaycanlı Elnur'un birinci olması iki halk arasındaki bağları daha da güçlendirmiştir. Sivil toplumun işbirliği sadece Türkçe konuşan ülkeleri değil, aynı zamanda Türkçe konuşan diğer halkları da kapsayabilir.

Bugünkü müzakereleri devam ettirebilmek için 7 Mayıs tarihine sizi Bakü'de SAM Azerbaycan olarak gerçekleştireceğimiz "Güney Kafkasya ve Orta Asya Yeni İpek Yolu Ekonomik Bölge Bağlamında" adlı uluslararası konferansa davet etmekten memnuniyet duyarız. Konferanstan sonra 8 Mayıs'ta resmi düşünce merkezlerinin işbirliğine yönelik bir toplantı gerçekleştirmeyi arzu ediyoruz. Bu konuyla ilgili daha sonra Sekreteryayı bilgilendireceğiz. Teşekkür ederim.

Türk Konseyi Genel Sekreteri Büyükelçi Ramil HASANOV

Farhat Bey'in nazik davetleri için teşekkürlerimi sunarım. Türk Konseyi'ndeki Proje Direktörlerimiz Pelin Musabay Baki ve Assan Mazhitov'a gelmeden talimatlarımı vermiştim. Halil Bey döneminde başlatılan Üye Ülkelerin Dış Politika Araştırma Resmi Kurumları arasında işbirliğini geliştirmeye yönelik halihazırda bir süreç mevcuttur. 8 Mayıs'ta gerçekleştireceğimiz toplantıda bu süreci bir belgeye bağlamayı ve bu çerçevede bir Mutabakat Zaptının imzalanmasını planlıyoruz. Bugüne kadar sözkonusu merkezler arasında zaten ikili işbirliği vardı ancak hedefimiz şu anda bunu çok taraflı hale getirmektir. Bu Zaptın kapsamındaki işbirliğine daha sonra Macaristan'ı, Türkmenistan'ı ve Özbekistan'ı da davet etmek istiyoruz.

Diplomatlar ve bilim insanları, düşünce kuruluşları, devletlerimizin ve halklarımızın mutluluğu ve daha iyi yaşayabilmeleri için çalışmaktadır. Birlikten kuvvet doğacağına inancımla Ferhat Bey'in önerilerine desteğim tamdır ve bu konuda gerekli talimatları Pelin Hanım'a da verdim. Ben inanıyorum ki inşallah kardeş devletlerimiz de bu yöndeki hazırlıklara aktif katılırlar.

SORU – CEVAP

Kırgız Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçisi Büyükelçi İbrahim YUNUSOV

Sayın Başkan, bütün katılımcılar, kendim adına ve elçiliğim adına bu toplantıyı düzenlediği için Türk Keneşi Sekreteriyasına çok teşekkür ederim. Türk Keneşi kısa sürede çok etkili projelere imza atmıştır.

1923 yılında Atatürk bir konuşmasında şöyle söylemiştir: "Orta Asya'daki kardeşlerimizi hiç unutmayalım. Onları unutmama, onlarla ilişki kurmamız için iki sebep vardır, çünkü onlar Türk dillerini konuşuyorlar ve Orta Asya bizim ana yurdumuz. Bundan dolayı onlar bize gelemiyorsa, biz onlara gitmemiz gerekiyor."1923 yılında Atatürk'ün söyledikleri bugün gerçekleşiyor. Bugün TÜRKSOY, TÜRKPA, Türk Keneşi'nin yaptığı işler, Türk Dünyası'nda işbirliğinin geliştirilmesine çok yardımcı oluyor.

Sayın Halil Beyle Kırgızistan'da vaktiyle önemli işler yapmıştık. Türk dilinde konuşan bizlerin geçmişi aynı olduğu için geleceğimiz de aynı olması lazım. Ondandır dolayı Türk Keneşi'nin rolü de bundan sonra çok büyük olacaktır.

Teşekkür ederiz.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Sayın Büyükelçim çok teşekkür ediyorum. Çok güzel, samimi düşüncelerinizi bizlerle paylaştınız.

Bizim dost ve kardeş ülkemiz olan Macaristan'ın Ankara Büyükelçiliği'nin Maslahatgüzarı Viktor Bey de bugün aramızdadır. İzninizle Viktor Matis'e söz vermek isterim.

Macaristan'ın Ankara Büyükelçiliği Maslahatgüzarı Viktor MATİS

Sayın Genel Sekreterler, Sayın Büyükelçilerim, Sayın Başkanlar;

Bugün Macaristan Büyükelçiliği Maslahatgüzarı olarak burada bulunmak benim için onurdur. Öyle hissediyorum ki ben burada sıradan bir davetli değilim, aranızdan biriyim ve bunun için gerçekten çok minnettarım.

Sayın Büyükelçim bugün bu hafta Türkiye'de değil, çünkü Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı ve yanındaki 8 kişilik bakan heyeti tam bugün bu dakikalarda Macaristan'da resmi görüşmeler yapıyor ve ikinci Macar-Türk Yüksek Seviyeli Stratejik İşbirliği Konseyi Toplantısını şu anda orada gerçekleştiriliyor.

İlk önce özür dilemek istiyorum. Benim için Türkçe bir yabancı dil. Ama en kolay konuşabildiğim yabancı dil. Çünkü mantığına bakacak olursanız, o zaman Macarca ile hemen hemen aynı. Bu sadece bir dostluk göstergesi anlamına gelmiyor. Bu muhtemelen akrabalık, kardeşlik anlamına geliyor. En azından ben öyle düşünüyorum ve kabul ediyorum.

İkinci olarak çok basit bir şekilde şunu ifade etmek istiyorum. Türk Keneş'iyle, diğer Türk kurumlarıyla, Türk Keneş'i Üye Ülkeleriyle Macaristan Hükümeti, bilim adamları, akademisyenler, kültür insanları işbirliğine her zaman açık.

Üçüncü olarak da Macaristan'ın Ankara Büyükelçiliği'nde çalışmam nedeniyle şunu ifade etmek istiyorum. Macaristan ve Türkiye arasındaki işbirliği ve aktif ilişkiler aslında yine sadece birbirine sempati duyan iki ülke arasındaki işbirliğinden ibaret değildir. Yine akrabalık, kardeşlik sözkonusu olmalı. Dediğim gibi bugün Sayın Davutoğlu Macaristan'da, iki hafta sonra Macaristan Cumhurbaşkanı Türkiye'ye geliyor. Üç hafta önce Macaristan Meclis Başkanı buradaydı. Önümüzdeki zamanlarda yüksek düzeyde temaslarımız devam edecek. Elbette ikili ekonomi ilişkilerimizi de daha da pekiştirmek istiyoruz ve bunun üzerine çok yoğun çabalar yapıyoruz. Bir kez daha davet için çok teşekkür ederim."

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Sayın Viktor Matis'e akıcı Anadolu Türkçesi ile konuşmasından ve burada bulunmasından dolayı teşekkür etmek istiyorum.

TÜRKPA'nın genel kurulunda resmi olarak Macaristan Parlamentosu, oy birliğiyle, Azerbaycan, Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan Devletlerinin kıymetli Meclis Başkanlarının onayıyla TÜRKPA'ya gözlemci olarak kabul edilmiştir. Bu da bizim işbirliğimizin hangi istikamette olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda dört kardeş devletin Cumhurbaşkanı'nın ortak düşüncesi ve kararıyla Eylül ayında Kazakistan'da yapılacak Devlet Başkanları Zirvesine Macaristan Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı'nın resmi misafir olarak da davet edilmesi gerekli bir çalışma başlatılmıştır. Bu husus da Macaristan tarafına en yakın zamanda iletilecektir. Bunu da burada sizinle paylaşmaktan memnuniyet duymaktayım.

Dolayısıyla tüm bu çerçevede neyi söylemeye çalışıyoruz? Bizim için, bizimle beraber yürümeyi arzu eden, hoşgörülü şekilde yaklaşan, işbirliğini güçlendirmek isteyen, din, ırk ayırt etmeksizin herkesle birlikte kardeşçe huzur için, ekonomik istikrar için çalışmaya hazırız. En güzel örnek de Macar kardeşlerimizin bu işbirliği içerisinde olabilmesidir. Sözü şimdi Sayın Milletvekili Sinan Oğan'a vermek istiyorum.

Milletvekili, Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi (TÜRSAM) Başkanı Dr. Sinan OĞAN

Teşekkür ediyorum.

Burada hem bir strateji merkezi başkanı hem milletvekili olarak aranızdayım.

İlk olarak, Türk Dünyası'nın bir araya geldiği görmekle mutlu olduğumu ifade etmek istiyorum. İkincisi, bu halkaya, Turanın en önemli parçalarından birisi olan Macaristan'ın da katılmış olmasından ayrı bir mutluluk duyuyorum Keşke, Macaristan'da her sene yapılan Turan Kurultayı, siyasi düşüncelerden uzak bir etkinlik olarak Keneşin dâhilinde bir organizasyon olarak yapılabilse.

Söz alma seabim şuydu: Sayın Genel Sekreter, Zat-i Alinize bir soru sormak istiyorum. Biliyorsunuz Türk Dünyası'nın bugün kanayan yaralarından birisi Hocalı soykırımıdır. Hocalı soykırımıyla ilgili olarak birçok faaliyetler yapılıyor. Bu vesileyle bugün saat 5'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Kültür Merkezinde bu kapsamda bir eşya ve resim sergisi düzenlenecektir. Sayın Büyükelçilerimin, Sayın Genel Sekreter başta olmak üzere bütün arkadaşlarımız sözkonusu sergiye davetlidir. Bugünün anlam ve önemiyle ilgili Keneşimizin ortak bir bildiri var mıdır, birinci sorum budur.

İkincisi de, Ankara'da çok sayıda, yani Türkiye'nin birçok yerinde ama özellikle Ankara'da çok

sayıda Türkmen kardeşimiz yaşamaktadır. Sınırlarımız dışındaki Türkmen kardeşlerimiz bir insanlık dramıyla karşı karşıyadır. Bu konuda Türk Keneşi'nin atmayı düşündüğü bir adım bulunmakta mıdır?

Saygılar sunuyorum.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Sağolun Sinan Bey. Ben izninizle cevap vereyim.

Biz toplantının başında Hocalı Katliamıyla ilgili bir fikir alışverişinde bulduk ve aynı zamanda şehit olan bütün arkadaşlarımıza Allah'tan rahmet diledik. Tabii ki Hocalı Katliamına biz ayrı olarak bakmıyoruz. Hocalı Katliamı, Dağlık Karabağ sorununun bir parçasıdır. Dağlık Karabağ ile ilgili zaten Devlet Başkanlarımız düzeyinde kabul edilmiş resmi bildirimler bulunmaktadır. Azerbaycan toprak bütünlüğünün korunmasının gerekliliğiyle ilgili Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından çok sayı karar kabul edilmiştir. Biz bu hususta Üye Ülkelerimizin ortak düşüncelerini tüm taraflara aktarıyoruz.

Az önce Azerbaycan Stratejik Araştırma Merkezi'nin Başkanı Ferhat Bey de değindi, Ermenistan'ın Avrasya Gümrük Birliği'ne başvurusuyla ilgili konu gündeme gelirken Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nazarbayev kıymetli bir kardeşlik örneği sergilemiştir. Türk Konseyi de Türk Devletlerinin kendi hassasiyetlerinin karşılıklı paylaşılmasında ve doğru algılanmasında aracı olmaktadır.

Türk Konseyi olarak kimseye karşı kurulmuş bir kuruluş olmadığımız aşıkardır. Herkesin birbirine saygı duyması en öncelikli prensibimizdir. Bize değer verin ki biz de size değer verelim. Uluslararası hukukta BM kararları doğrultusunda herkesin kabul edebileceği hukuki çerçeveler mevcuttur. Zaten Türk Konseyi Üye Devletleri, bu çerçevenin dışına çıkmamaktadır.

Türkmen kardeşlerimizin geleceğinin sağlam temellerde sürdürülebilmesi önem atfettiğimiz hususlar arasında yer almaktadır. Bu konuda, çalışma prensiplerimiz doğrultusunda, Üye Ülkelerimizin kıdemli memurlar ve Bakanlar düzeyindeki mekanizmalarının uluslararası hukuk normları çerçevesinde gerekli adımları atabileceğine inanıyorum. Bununla birlikte Türkmen kardeşlerimizin yaşadıkları dramla ilgili uluslararası kamuoyunu bilgilendirmek ve harekete geçirmek hususunda hepimize önemli görevler düşmektedir. Ezilen ve hakları teslim edilmeyen bütün insanlık için biz barış arzu ediyoruz ve bunun için çaba harcıyoruz.

Öte yandan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki mevcut durumun, BM parametreleri çerçevesinde BM Genel Sekreterinin iyi niyet misyonu kapsamında kısa sürede çözüme kavuşturulması gerektiğini düşünüyorum. Tüm halkların meşru haklarının teslimi uzun sürede gerçekleşebilecek bir husustur. Bu konuda görev alanımıza giren konularda destek vermeyi sürdüreceğiz. Netice itibarıyla, Türk Konseyi 20 senelik bir mücadelenin sonunda kurulmuş bir uluslararası örgüttür ve kardeşlerimizin bize yakın ve uzak olmasına bağlı olmadan huzur içerisinde yaşayabilmeleri için insanlık namına çalışmalarını sürdürmektedir.

BİR KATILIMCI- Bu kuruluşun yapısına uygunluğunu bilmemekle birlikte Türk Keneşi çatısı altında uluslararası insani bir yardım teşkilatının kurulmasının gerektiğini düşünüyorum. Çünkü baktığımız zaman bu kuruluşun sadece siyasi meselelerle değil, insani yardım noktasında da

bir inisiyatif alabilmesinin faydalı olacağı kanaatindeyim. Bir cümle daha ilave edeyim. Efendim, bir de bu sene biliyorsunuz Türkiye'nin önüne büyük bir engel çıkarmaya çalışıyorlar, Türkiye'nin önüne bir kara leke sürmeye çalışıyorlar. Bu sene sözde soykırım iddialarının 100'üncü senesidir. Tabii biz Türkiye olarak bütün kardeşlerimizi bu konuda yanımızda görmek istiyoruz, bu iftira sadece bize değil bütün Türk Dünyası'na atılan bir iftiradır.

Teşekkür ediyorum.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Buyurun Halil Bey.

Büyükelçi AKINCI- Öncelikle uluslararası yardım kuruluşu meselesine değineyim. Bir kere her işbirliği alanında Türk Dünyası'ndaki benzer kuruluşları bir araya getirmeyi amaçlıyoruz. Aynı şekilde de henüz karar alıcı organlarla paylaşılmamış olmakla beraber Sekretarya çatısı altında Üye Ülkelerimizin yardım kuruluşlarını biraraya getirme fikri de masadadır. Ancak atacağımız ilave adımları sıraya koymak durumundayız.

1915 olayları hususuna gelince başta şunu belirtmem gerekir. Türk diasporası sayıca bakıldığında milyonlara ulaşmaktadır, ancak etkisinin aynı büyüklükle olup olmadığı tartışılır. Bu engelin önüne geçmek için Türk Keneşi çerçevesinde diasporaları biraraya getirmeye çalıştık ve Bakü'de büyük bir kongre yaptık. Normal uygulamamız uyarınca bütün bunları da belgeye bağladık. Bu belgelerde diasporalarımız nasıl işbirliği yapacak, diaspora merkezleri nerede kurulacak hepsini bir stratejiye döktük. İlgili Bakanların onayı üzerine Devlet Başkanlarımızdan da bu yönde talimatlar aldık. Kiev'de ilk bir diaspora merkezini geçtiğimiz Aralık ayında kurduk. Paris, Washington ve Berlin'de benzer merkezlerin kurulması için çalışıyoruz.

Şimdi diaspora alanında işbirliğinde amaç nedir? Bir kere diaspora ile diaspora olarak mücadele etmek lazım, diasporayı organize etmek lazım. Niye biz Türk diasporalarını biraraya getirmekte güçlük çekiyoruz? Çünkü 500 bin tane Türk varsa 650 bin tane dernek var. Biz diaspora merkezleri yoluyla bunu önlemeye çalışıyoruz.

Diaspora merkezleri nasıl çalışacak? İşler iki taraflı yürütülecek, yani ortak merkez ile Üye Ülkelerin ilgili birimleriyle Sekretarya vasıtasıyla eşgüdüm sağlanacaktır. Sorun sadece kendimizi savunalım meselesi değildir. Aynı zamanda yurt dışında yaşayan Türk kökenlilerin kendi anavatanlarına bağlılıklarının korunması da bu çerçevede sözkonusudur. İnşallah bu konuda da ileriye dönük bir ilerleme sağlayacağız.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Halil Bey'e teşekkür ediyorum. Değerli arkadaşlar düşüncelerimizi paylaşmaya devam edelim. Ben izninle sırayla sözü vereyim.

Ahi Evran Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Kürşat ZORLU

Evet, öncelikle bu güzel etkinlik için teşekkür ediyoruz. Aslında böylesi faaliyetlerin diğer Türk Cumhuriyetlerinde de gerçekleştirilmesi temennimiz.

Ermeni sorunuyla ilgili bir katkı sağlaması bakımından ben de bir şey eklemek istiyorum. Esasında şu andaki küresel gelişmeler, Rusya'yla, Ukrayna'yla olan ilişkilerin ve bu ambargolar çerçevesinde Türk Keneşi'nin ortak diaspora merkezi aracılığıyla biraz daha etkin rol alabilmesinin faydalı olacağını değerlendiriyorum. Türkiye ile Ermenistan arasındaki ilişkilerin normalleşmesine de benzer çabaların yararlı olacağı kanaatindeyim. Tabii ki Türk Dünyası'na yönelik gayretlerin en önemli ayağını sahadaki çalışmalar oluşturmaktadır. Biz ne kadar teorik çerçevede çalışmalar yaparsak yapalım sahadaki uzmanların, bu konuyla ilgili kişilerin ve kurumların işbirliğinin doğru bir zeminde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Örneğin en önemlisi bana göre ülkelerimiz ve toplumlarımız arasındaki algısal farklılıkların giderilmesidir. Bunu nasıl yapacağız? Bunu yaparken tabii ki en önemli ayağımız medya olacak, kitle iletişim araçları olacak. Bu bağlamda örneğin bir ortak televizyondan bahsettiniz, acaba TRT Avazın bu süreçteki konumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Birinci sorum bu şekildedir.

İkinci olarak değinmek istediğim husus şudur. Ekonomik kaynaklarımızı iyi kullanmakla birlikte aynı zamanda insan sermayemizi de çok iyi kullanabilmemiz lazımdır. Bakınız Türkiye'de

çeşitli zamanlarda, özellikle son birkaç yılda, medya birliği gibi, ortak medya çalışmaları gibi insanların bir araya getirildiğini gördüğümüz bazı faaliyetler var. Biz doğru insanları bir araya getirmeysek kendi ülkemiz de dâhil olmak üzere diğer Türk Cumhuriyetlerindeki insanlarımızı da, yani bizim birlik ve beraberliğimizi daha sağlam bir zemine taşıyacak insan sermayemizi doğru bir biçimde kullanmazsak, yaptığımız faaliyetlerin de doğru bir sonuç vermesini bekleyemeyiz.

Son olarak Türkmenistan ve Özbekistan'ın Keneş'e katılımıyla ilgili bu yıl nasıl bir gelişme mevcuttur? Türkmenistan'ın Keneş'e üye olması belki daha muhtemel gözüküyor ama Özbekistan'ın katılımı konusunda nasıl bir süreç öngörüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV-Güncel bilgilerle ilgili sorularınızı ben cevaplandırırım. Daha sonra Halil Bey'in katkılarını alırız.

Ortak TV kanalları ve TRT Avazla ilgili olarak şunu söyleyebilirim. Şu anda İstanbul'da sürmekte olan toplantımıza TRT'den Genel Müdür Yardımcısı seviyesinde katılım bulunmaktadır. Bu çerçevede TRT Avaz, Kazakistan'daki Habar ve Azerbaycan'daki CVS adında uluslararası yayın yapan televizyonun temsilcileri ortak televizyon projemizin detaylarını ele almaktadırlar. Mevcut potansiyellerden faydalanılmasıyla birlikte güzel bir neticeye varılacağına inancım tamdır. Bir sonraki aşamada ilgili Bakanlar bir araya getirilecektir. Bakanlar Toplantısının sonuçları ise Kazakistan'daki müteakip Zirve'de Devlet Başkanlarımızla sunulacaktır. Zaten Devlet Başkanlarımızın sözkonusu işbirliğini hayata layıkıyla geçirilmesine yönelik talimatları bulunmaktadır. Çalışmalarımızın ilerleyen aşamalarında ortak televizyon kanalının nerede ve nasıl kurulacağına dair meseleler netleştirilecektir.

Öte yandan, Türkmenistan ve Özbekistan'la ilgili olarak şunları eklemek isterim. Sayın Halil Akıncı'nın Genel Sekreterliğini döneminden itibaren sözkonusu iki kardeş ülke Türk Konseyi'nin hemen hemen tüm toplantılarına çağrılmaktadır. Türkmenistan, bu konuda daha aktif bir tutum sergilemektedir. Nitekim, Bodrum Zirvesine evsahibi ülkenin davetlisi olarak Devlet Başkanı düzeyinde Türkmenistan tarafından katılım sağlanmıştır. İlk defa 2014 yılında Türkmenistan'ın temsilcileri Eğitim Bakanları Toplantısına da iştirak etmişlerdir.

Hem Türkmenistan'la hem Özbekistan'la iki taraflı ve çok taraflı kapsamda görüşmelerimizi yürütüyoruz. Özbekistan bağlamında şu an büyük bir netice olduğunu açıkçası söyleyemem. Son dönemdeki gelişmeler ümit vericidir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın Özbekistan'a bir ziyareti öngörülmektedir. Sözkonusu ziyaretin Türk Konseyi bağlamında da olumlu katkıları olabileceği kanaatindeyim. Ayrıca, evsahibi Kazakistan'ın daveti üzerine Özbekistan tarafından Zirve'ye katılım sağlanması öngörülmektedir. Türkmenistan'ın ve Özbekistan'ın Türk Konseyi'ne tam üye olmalarını, zamanı kendilerince belirlenmek kaydıyla, olası görüyorum ve bu süreci hızlandırmak için elimizden geleni yapıyoruz.

Halil Bey'e söz vermek istiyorum.

Büyükelçi Halil AKINCI- 1996 yılında Taşkent Zirvesini yaptıktan sonra Özbekistan o tarihten

itibaren Zirveler Sürecinde soğuk durmaya başladı. Örgüte üye olarak katılmamanın yanısıra Zirvelere de katılmamaya başladı.

Özbekistan'ın Keneşe işbirliği yapması Keneşe katılması büyük ölçüde iç şartlarının seyrine bağlıdır. Keneş dışında kalmaları haliyle arzuya şayan değildir. Başarılarımız geliştikçe onların da bu konuda kaydadeğer adımlar atabileceği kanaatindeyim. İlk aşamada teknik toplantılara her iki ülke temsilcilerini davet ediyoruz. Türkmenistan daha fazla ilgi duyuyor, çünkü faydasını gördü. Mesela Hazar geçişli ulaştırma kapsamında Türkmenbaşı Limanının da daha etkin yer alması öngörülüyor.

Ermeni meselesine gelince; Bir kere diaspora ile Ermenistan Cumhuriyetinin dinamiklerinin ayrı olduğunu görmek gerekir. Her zaman Ermenistan'la temas arayan biz olduk. Sürekli biçimde Ermenilerle bir şey yapmaya çalışan biz olduk. Bu siyasetin bir sonuç getirmeyeceğini artık kavramamız lazım. Bırakalım ne olacaksa olsun. Sonra tarihi geçmişten bahsediyoruz. Son günlerde ilginç bir kitap çıktı, Büyükelçi Altay Cengizer'in "Adil Hafızanın Işığı" diye. Orada bu meseleye de değiniyor, onu okumanızı tavsiye ederim.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Evet buyurun lütfen.

Karadeniz Araştırmaları Merkezi Başkanı Prof. Dr. Bilgehan GÖKDAĞ

Öncelikle Karadeniz Araştırmaları Merkezi Başkanı olarak da böyle bir toplantıya davet ettiğiniz için sizlere teşekkür ediyorum.

Bence Türk dili tarihinin hiçbir döneminde bu kadar geniş bir alanda yayılma fırsatı bulamamıştı. Gerçekten de 11 milyon km²'lik bir alanda 200 milyonun üzerinde bir nüfus bugün Türkçeyle anlaşabiliyor ve bir araya geliyor. Biraraya gelmesi de belki tarihi bir durum. Baktığımızda son yıllarda Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından evet bazı sorunlar var. Mesela bazıları bize iştirak edemiyor ama gönül istiyor ki ileride onlar da iştirak etsinler. Büyük resme da baktığımızda çok güzel gelişmeler var. Türk Dünyası tarihinin hiçbir döneminde bu kadar sık bir araya gelememişti; sorunlarını, meselelerini konuşmamıştı. Özellikle 2009 yılında Nahçıvan'da kurumsal yapılanmaya da gidilerek Türk Keneşi'nin kurulması bu yönde çok önemli bir adımdır. Türk Akademisi'nin tesisi, bazı ortak kitle iletişim araçlarının kurulması, üniversitelerin Türk Dünyası'na yönelik çalışmalarını attırması önemli hizmetlerdir.

Türk Keneşi'ni bugün de dinledik, çalışmalarından da biliyoruz; genç bir Türk Dünyası perspektifiyle ilişkileri artırmak, birliktelikleri daha üst seviyeye çıkarmak adına Türk Keneşi var gücüyle çalışmaktadır. Ben özellikle Türk Keneşi'nin ilişkili kurumlarından Türk Akademisi'ne sözü getirmek istiyorum. Türk Akademisi'nin bu zamana kadar yaptığı çalışmaları alkışlamakla birlikte dar bir çevrede kaldığını düşünüyorum. Nedeni ise hem bilim adamlarının, hem de

Türkologların çok fazla buraya davet edilmemesi ve sadece Kazakistan'da sıkışıp kalması anlayışı. Türk Akademisi'nin Türkoloji alanındaki çalışmalarının derinleştirilmesi gerekiyor. Bu konuda biraz daha bilgi alabilir miyiz? Son olarak da sözümü şöyle bitirmek istiyorum. Bugün sivil toplum örgütlerinin buraya çağırılması çok önemli bir adımdır. Mayıs'ta Bakü'de bunun bütün Türk Dünyası'nı kapsayacak şekilde yapılması gerçekten her türlü takdirin üzerinde alkışlanması gereken bir çabadır. Bu sözlerle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Büyükelçi Halil AKINCI- Milli bir Kazak müessesesi olarak kurulmuş olan Türk Akademisi Bişkek Zirvesi'nde imzalanan anlaşma ile 2012 yılı itibarıyla uluslararası bir örgüt haline geldi. Fakat Akademi'nin hukuki altyapısı henüz tamamlanamadı. Bu doğrultuda, Akademi'nin bugün yaptıkları sadece varlığını ispatlamak yönündedir, mali konulara ilgili anlaşmaları imzalanma aşamasındadır. Kazakların verdiği tahsisatla çalışmalarını devam ettirmektedir. Önümüzdeki dönemde ancak uluslararası bir örgüt olarak faaliyetlerine başlayabilecektir. Şimdi diğer Üye Ülkelerimizin gönüllü katkılarıyla Türk Akademisi'nin imkanlarını genişletmeye çalışıyoruz. Mali meseleler hallolduktan, kuruluş ve yardımcı anlaşmalar tamamlandıktan sonra Türk Akademisi beklentileri cevaplayabilecek bir şekilde çalışmalarını sürdürebilecektir. Akademi, Türkoloji ve tarihe ilgili projeler gerçekleştirmekle birlikte diğer bilim dallarıyla da uğraşacaktır. Yani orası tam bir bilim merkezi haline dönüşecektir. Bir bakıma Türk uluslarının bilim, araştırma potansiyellerinin birleştiği bir kurum olacaktır.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Sağolun teşekkür ediyorum.

Volkan BUDAK- Merhabalar ben Volkan Budak. Türkiye Dışişleri Bakanlığı Strateji Araştırma Merkezinde stajyer olarak bulunuyorum.

Yazılmakta olan ortak tarih ve edebiyat kitaplarından bahsettik. Biz tarihi anarken ortak bir şekilde anıyoruz, fakat geleceği inşa etme anlamında bundan faydalanma konusunda biraz geride olduğumuzu düşünüyorum. Grimm Kardeşler 17-18. yüzyıllarda bütün Avrupa'yı dolaşarak Avrupa'ya mal olmuş masalları, hikâyeleri bir araya getirerek ortak bir kültürü oluşturdular. Bizim mitolojik anlamda birçok hikâyemiz ve masalımız olmasına rağmen bunları derleme anlamında hiçbir harekette bulunmadığımızı görüyorum. Bu alanda çalışmalar yapılmasını ziyadesiyle bekliyorum. Ayrıca İran Türklüğü konusunda son bir şeye daha değinmek istiyorum. İstanbul'dan sonra dünyada en fazla Türkçenin konuşulduğu şehir Tahran olarak gözükmüyor, bu bariz bir şekilde ortada. Onun yanında ayrıyeten Halaç Türkçesi en iyi şekilde konuşuluyor. Türk Keneşi bu anlamda ne tür politikalar izliyor, ne tür çalışmalar yapıyor merak ediyorum.

Büyükelçi Halil AKINCI- Şimdi İran'daki Halaçları Alman Türkolog Doerfer keşfetti. Bu Halaçlar biliyorsunuz bir Türk kavmidir. Bizim bir bilim adamımızın soyadı da Halaçoğlu, oradan geliyor. Bunlar Hindistan'da egemen olan bir Türk kabilesidir.

Tabiatıyla bunlar bilimsel çalışmaya girer, başka bir devletin vatandaşlarıdır. İleride bilimsel çalışmalar o konuda devam edecek. Ayrıca bu vesileyle bir hususa değinmek istiyorum. "Türk ve Türki" kelimesi üzerinde durulduğunda şöyle bir durum ortaya çıkıyor. 1924 yılında

Samayloviç tarafından Türkiye'deki Türklerle dışarıdaki Türkleri ayırmak için Rusça'da "Türski-Türetski" ayrımı yapılmaya başlanıyor. İngilizler de bunu karşılamak için "Turkish ve Turkic" diye bir ayrıma gidiyorlar. Esasen Türki diye bir kavram bulunmuyor. Şair Ali Şir Nevai de doğrudan "Türk tili" diyor.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'ndan 1990'lı yıllarda kardeş Türk Devletlerinin "Türk Cumhuriyetleri" olarak anılmaları yönünde bir karar çıktı. Türkçe konuşan devletler dememizden aslında Rusça'dan bir çeviridir. Çünkü 1990 yıllarda Zirve Bildirilerini biz Rusça ve Türkçe olarak hazırlıyorduk. "Türkdildeş ülkeler" demek belki de daha doğru olacaktır.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Evet buyurun başka arkadaşlardan soru sormak isteyen var mı?

TÜRKSOY'un Azerbaycan Ülke Temsilcisi Elçin GAFFARLI

Sayın Genel Sekreterim, Sayın Büyükelçim, Sayın Milletvekilim, Sayın katılımcılar; bugünkü toplantının çok büyük önemi vardır ve ben ilk önce Türk Keneşi'nin son 5 yılda yaptığı etkinliklerini, yani tüm bu faaliyetlerini Halil Hocamızdan çok merakla dinledim. 5 senelik küçük bir süre zarfında çok büyük işler yapılmış, ben dinledikçe 5 yıla sığmayacak kadar büyük işler yapıldığına şahit oldum. Ben TÜRKSOY'da 98'den beri temsilci olarak çalışıyorum. Türk Keneşi'nin kurulmasını, Nahçıvan'da yapılan toplantıları o zamandan beri hep izliyoruz.

TÜRKSOY'un 20. yıldönümünü de Gebele Devlet Başkanları Zirvesinde beraber büyük bir TÜRKSOY konseriyle kutladık. TÜRKSOY da Türk Konseyi'nin bir kolu gibi kültür alanında Türk Dünyası'nın birleştirici bir kurumudur. TÜRKSOY, Halil Hocamızın da dediği gibi Türk Dünyası'na yönelik 1993 yılında kurulan ilk teşkilattır. Biz kültürel işbirliği alanında daha büyük coğrafyaya hitap edebiliyoruz. Çünkü siyasete karışmadan kültür sanat alanında çalışıyoruz ve Sibiryaya sahasından başlayarak Balkanlara kadar biz bütün bu coğrafyanın Türk dili konuşan halkları kapsıyoruz. Kültür ve sanat alanlarında ortak medeniyetimizi, kültürümüzü, sanatımızı, edebiyatımızı, tarihimizi birleştirecek tek kurum şu anda alanında diyelim TÜRKSOY'dur. Bu vesileyle, TÜRKSOY'un hakkında kısa bilgi vermek isterdim. Örnek olarak, TÜRKSOY olarak altı Türk devletinin 250 sanatçısını biraraya getirerek 5 ülkede Köroğlu operasını sergiledik. Almatı'dan, İstanbul'a Köroğlu operasını bütün Türk Cumhuriyetlerinde, hem de Türkiye Türkçesiyle sergilettik.

24 Martta Paris'te UNESCO'da Nevruz Bayramını kutlayacağız ve Türk Dünyası'ndan Paris'e yaklaşık 100-120 sanatçı götüreceğiz ve oradaki konserimizi de bu sene UNESCO'nun 70. yıldönümüne ithaf ediyoruz. İlaveten, 2012 yılında Türk Dünyası Kültür Başkenti uygulamamızı başlattık. Bu çerçevede, Astana 2012, Eskişehir 2013, Tataristan Özerk Cumhuriyeti'nin başkenti Kazan 2014 yılında sırasıyla Türk Dünyası'nın kültür başkenti ilan edildi. 2015 yılı içinse Türkmenistan'ın incisi Merv'i kültür başkenti seçtik. Ayrıca Türk Vizyon şarkı yarışmamız da önemli bir etkinliğimiz olarak devam ediyor. TÜRKSOY Türk Dünyası'na yönelik çalışan gazetecileri, televizyoncuları, yani basın mensuplarının teşvik amaçlı bir de her sene basın ödülleri dağıtıyor.

Genel Sekreter Büyükelçi HASANOV- Değerli katılımcılar, Türk Konseyi olarak TÜRKSOY'un çalışmalarını yürekten destekliyoruz. Kıymetli misafirler, bugün biz SAM, AVİM ve Türk Konseyi olarak toplantımızı düzenledik. Bu süreçte sergiledikleri işbirliği için SAM Başkanı Prof. Dr. Ali Resul Usul ve AVİM Başkanı Büyükelçi Alev Kılıç'a teşekkürlerimi yineliyorum.

Katılımınız ve katkılarınız için sizlere de teşekkürlerimi sunarım. Toplantının sonuçlarını bir rapor haline getirmeyi planlıyoruz. Verimli geçen çalışmalarımızın devamı gelecektir. Netice itibarıyla artık bu platformu yarattık. Bu platform aracılığıyla ortak çalışmalar yürütebiliriz. Toplantıda bizimle olan konuşmacılarımıza ve Türk Konseyi'nin ilk Genel Sekreteri Büyükelçi Halil Beye de teşekkür etmek istiyorum.

Dönem Başkanımız Türkiye Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığına bize vermiş olduğu ve bundan sonra da eminim ki vereceği destek için şükranlarımı yinelerim.

